جمهورية العراق
وزارة التعليم العالي والبحث العلمي
جامعة سامراء
كلية التربية

مجلة سر من رأى للدراسات الإنسانية

مجلة علمية فصلية محكمة
تصدر عن كلية التربية في جامعة سامراء

المجلد الثامن عشر / العدد الحادي والسبعون / السنة السابعة عشرة

١٤٤٣هـ/ آذار ٢٠٢٢م

رقم الإيداع في دار الكتب والوثائق ببغداد ٢٣٤١ لسنة ٢٠١٩

ISSN 1813-1735

مجلة

سُرَّ مَن رأى

للدراسات الإنسانية

مجلة علمية فصلية محكمة

تصدر عن كلية التربية في جامعة سامراء

المجلد الثامن عشر / العدد الحادي والسبعون- السنة السابعة عشرة

١٤٤٣هـ

آذار ٢٠٢٢ م

الرمز الدولي: ISSN 1813 – 1735

رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ببغداد ٢٣٤١ لسنة ٢٠١٩

الهيئة الادارية

رئيس هيئة التحرير:	أ.د. إحسان طه ياسين	قسم علوم القرآن
مدير التحرير:	أ. م. د. قيس علاوي خلف	قسم اللغة العربية
مدقق اللغة العربية:	أ. م. د. رعد سرحان ابراهيم	قسم اللغة العربية
مدقق اللغة الانكليزية:	أ. م. د. سيف حبيب حسن	قسم اللغة الانكليزية
الشؤون الادارية والفنيـــة:	م.م. فاروق شاكر محمود	كلية التربية

الشؤون المــاليــة: السيد حسان علي حسين

البريد الالكتروني: srmraj@uosamarra.edu.iq E-mail:

أعضاء هيئة التحرير

أ.د. اسماعيل يوسف اسماعيل — كلية الآداب/ جامعة المنوفية / مصر

أ.د. ساجد مخلف حسن — كلية الآداب/ جامعة سامراء / العراق

أ.د. شفاء ذياب عبيد — كلية التربية / جامعة سامراء / العراق

أ.د. عمر محمد علي — كلية الآداب / جامعة حلوان / مصر

أ.د. كمال بن صحراوي — كلية العلوم الانسانية والعلوم الاجتماعية/ جامعة ابن خلدون/ الجزائر

أ.د. محمد صالح خليل — كلية التربية البدنية وعلوم الرياضة/ جامعة سامراء/ العراق

أ. ياسر محمد صالح — كلية التربية / جامعة سامراء/ العراق

أ.م.د. سعيد بن محمد القرني — كلية اللغة العربية / جامعة أم القرى/ المملكة العربية السعودية

أ. د. صباح حمود غفار — كلية التربية / جامعة سامراء / العراق

أ.م.د. ليلى خلف السبعان — كلية الآداب / جامعة الكويت/ الكويت

أ.م.د. جنان احمد عبدالعزيز — كلية التربية / جامعة سامراء / العراق

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 - 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

تعليمات النشر في مجلة (سر من رأى)

ترحب مجلة (سر من رأى) العلمية المحكمة بإسهام الباحثين في القطر وسواه من الأقطار، فتخطو بهم ومعهم خطوات واثقة نحو مستقبل مشرق في نواحي الحياة، وفيما يأتي بعض ضوابط النشر فيها:

الأسس الفنية والتنظيمية

- تستقبل المجلة البحوث العلمية في مجالات العلوم الانسانية كافة.
- تقوّم هيئةُ التحرير البحوث علميًّا مع خبراء مشهود لهم بالكفاية العلمية في اختصاصهم الدقيق.
- ترفض المجلة نشر البحوث التي لا تطابق منهج البحث العلمي المعروف.
- يلزم الباحث بالأخذ بما يرد من ملحوظات حول بحثه، من خلال ما يحدده الخبراء المقوِّمون.
- أن لا يكون البحث مقدَّمًا إلى مجلة أخرى، ولم ينشر سابقًا، وعلى الباحث أن يتعهد خطيًّا بذلك.
- يشترط أن يقوِّم الباحث بحثه المقدم.
- يثبت على الصفحة الأولى ما يأتي: (عنوان البحث، والاختصاص الدقيق للبحث، واسم الباحث، ولقبه العلمي، ومكان عمله، وبريده الإلكتروني، ورقم هاتفه، وكلمات مفتاحيه باللغتين العربية والانكليزية)، وفي حالة وجود أكثر من باحث تذكر أسماؤهم وعناوينهم، لتسهيل عملية الاتصال بهم.
- يطبع موجزا للبحث في صفحة مستقلة، وباللغتين العربية والإنكليزية، على أن لا يزيد عن صفحة واحدة.
- يعتمد أسلوب البحث العلمي في كتابة هوامش البحث ومصادره، ويعتمد الباحث المنهج البحثي الخاص باختصاصه، وتذكر الكتب المستعملة في البحث على النحو الآتي: اسم الكتاب، واسم المؤلف، ورقم الطبعة، ومكان النشر، وجهة النشر، وسنة النشر، والجزء (إن وجد)، والصفحة.
أما الدوريات فتكتب على النحو الآتي: اسم الدورية، وعددها، وتاريخ صدورها، وجهة الإصدار، والصفحة.
- لا يعد قبول النشر ملزما للمجلة بنشر البحث العلمي ضمن الاعداد إلا ما يليق بسمعتها الدولية.

ISSN : 1813 - 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

الأسس الطباعية للبحث

- يطبع البحث على الآلة الحاسبة، وعلى ورق حجم (A4) وبوجه واحد.
- لا يتجاوز عدد صفحاته (٢٠) صفحة بما فيها: البيانات، والخرائط، والمصورات، وإذا زاد البحث على ذلك يتحمل الباحث دفع مبلغ (٢٠٠٠) دينار عن كل صفحة إضافية، على أن تقدم النسخ الأصلية الخاصة بالأشكال والخرائط على ورق (تريست)، وبواسطة برنامج (Microsoft Word).
- بعد الأخذ بملحوظات المقوِّمين يرفق قرص (CD) مع البحث المصحح.
- تكون الطباعة بحرف (Simplified Arabic)، وبحجم (١٤).
- تكتب الهوامش في آخر البحث بنفس خط المتن، وبحجم (١٢)، على أن تذكر معلومات المصدر كاملة عند وروده أول مرة، لتغني عن كتابة قائمة للمصادر.
- يقسم البحث على مقدمة وعناوين مناسبة تدل عليه، لتغني عن قائمة المحتويات.
- لا تلزم المجلة بإعادة البحث إلى صاحبه، إذا اعترض على نشره الخبراء، ويُكتفى بالاعتذار.
- منهج البحث العلمي والتوثيق من سمات المجلة المحكمة.
- تعنون المراسلات باسم (رئيس التحرير) او مدير التحرير.
- إذا كان البحث يحتوي على آيات قرآنية، يكون نمط الآيات وفق برنامج مصحف المدينة ولا يتم نشر البحث خلاف ذلك.

جمهورية العراق . سامراء . كلية التربية . ص ب ١٦٥

مدير التحرير: د. قيس علاوي خلف

البريد الالكتروني للمجلة:

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

الاشتراك في المجلة

تـدفع المؤسسـات الحكوميـة والجامعـات ومراكـز البحـث بـدل اشـتراك قـدره (٢٥٠٠٠) دينـار داخـل القطـر للعـدد الواحـد وتخاطـب سـكرتارية المجلة على العنوان المدرج في أدناه لغرض الاشتراك أو التبادل.

المراسلات

د. قيس علاوي خلف

مدير تحرير مجلة سر من رأى

جمهورية العراق/ سامراء

ص.ب/١٦٥

البريد الإلكتروني للمجلة

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

مجلة سر من رأى

ISSN : 1813 -1735

مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة

تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

كلمة العدد

الحمد لله الذي أكرمنا بخير كتاب أنزله، وشرفنا بخير نبي أرسله، والصلاة، والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

وبعد

تمضي مجلة سر من رأى للعلوم الإنسانية في طريقها الذي اختطته، من حيث المنهجية الرصينة التي اعتمدتها في نشرها للبحوث في مختلف التخصصات الإنسانية، وذلك ما جعلها قبلة كثير من الباحثين، والناشرين الذين يحرصون على إنجاز بحوث تحترم القراء، وعلميتهم فعلى الرغم من اتباعها ضوابط مهنية، وعلمية صارمة إلا ان البحوث الواردة إليها في تزايد كبير، ومستمر، وكادر المجلة يعاهد الأساتذة، وطلبة العلم بالسير على تطوير، ورفع معايير النشر في كل اتجاه.

والله ولي التوفيقوالله ولي التوفيق

الأستاذ المساعد الدكتور

قيس علاوي خلف السامرائي

مدير التحرير

رقم القبول	المحتويات	الصفحة
	محور اللغة العربية	
١١٠٣	**استدراكات ابن مالك على النحاة في كتابه "شواهد التوضيح والتصحيح لمشكلات الجامع الصحيح"** د. مازن دحام سالم الخزرجي كلية الإمام الأعظم الجامعة / قسم اللغة العربية	٣-٢٢
٩٥٩	**التَّدويرُ بينَ التَّشكيلِ الكتابيِّ والتَّشكيلِ الشَّفويِّ في شعرِ سعاد الصَّباح** أ.د حمد محمود الدوخي / كلية الآداب جامعة تكريت م.م سعد رفعت سرحت / مديرية تربية صلاح الدين	٢٣-٤٢
١٣٢٠	**التّشبيه المُبتكَر في حديث الرّسول ﷺ بين التّوصيف والإنجاز** أ.م.د. آزاد حسّان حيدر جامعة الموصل / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم اللغة العربية	٤٣-٦٦
٧٦٦	**الدلالات الصرفية في نونية أبي البقاء الرندي** د. رنا طلال سليمان قسم اللغة العربية: - كلية التربية للعلوم الانسانية/ جامعة الموصل	٦٧-٩٦
١٢٤٦	**القيم الأخلاقية (الإيجابية والسلبية) في شعر مقطعات صدر الإسلام** م.م صلاح نجم الدين أمين جامعة كركوك / كلية الآداب / قسم اللغة العربية / أدب إسلامي	٩٧-١٢٠
١٣٧٢	**المستوى الدلالي في كتاب سيبويه** د. مي فاضل جاسم الجبوري كلية اللغة العربية - جامعة أم القرى - مكة المكرمة	١٢١-١٤٢
١١٦٩	**النحو القرآني عند ابن هشام الأنصاري في ضوء مراعاة المعنى** أ.م.د. شيماء رشيد محمد زنكنة (جامعة رابرين/ كلية التربية/ قسم اللغة العربية) الباحث: ئازاد وسو شيخه / مديرية التربية / السليمانية - رانية	١٤٣-١٧٢

٢٠٤-١٧٣	**النظريّة الثقافيّة في التأريخ للأدب العربيّ** د. عيسى بن سعيد بن عيسى الحوقاني / أستاذ مساعد - جامعة نزوى - سلطنة عمان	٩٢٩
٢٤٠-٢٠٥	**تجليات الحجاج في سورة القصص** أ.م.د. مرتضى عبد النبي الشاوي الباحثة: ايمان عبد جاسم كلية التربية القرنة / جامعة البصرة	٦١٩
٢٥٨-٢٤١	**تشكيل اللوحة شعريًا في نماذج مختارة من قصيدة النثر في العراق بعد ٢٠٠٣م** أ.م.د. أحمد عزاوي محمد م.م. زينة وليد خالد جامعة سامراء / كلية التربية	١٠٩٧
٢٧٦-٢٥٩	**توظيف ظاهرة (الحمل على المعنى)** **محاولة منهجيَّة لتصوُّر المعنى الكامن وراء اللفظ الظاهر** أ.م.د. قاسم محمد أسود جامعة ديالى – كليَّة التربية الأساسِيَّة – قسم اللغة العربيَّة	١٢٥٦
٣٠٤-٢٧٧	**دالية المتنبي في هجاء كافور الاخشيدي – مقاربة أسلوبية** أ.م. د. صالح ملا عزيز قسم اللغة العربية/ كلية التربية / جامعة صلاح الدين/ أربيل	١٠٧٨
٣٢٢-٣٠٥	**شعر البطولة في غرض الفخر عند شعراء الرابطة** م.م. وائل تركي مدحي جاسم الغريري أ.د. شاكر محمود عبد السعدي الجامعة العراقية/ كلية الآداب	١٢٣١
٣٤٠-٣٢٣	**علم الأصوات الفيزيائي في التراث العربي – دراسة تأصيلية** أ.د. إياد سالم صالح جامعة سامراء / كلية التربية د. قتيبة يوسف حميد جامعة سامراء / كلية الآداب	٨٧٨

١١١٢	**غرض بيان العاقبة في التعبير القرآني دراسة بلاغية في أسلوبي النهي والاستفهام** م.د. عمار غانم محمد المولى تدريسي ومشرف تربوي في دائرة التعليم الديني والدراسات الإسلامية/ نينوى / ديوان الوقف السني	٣٦٨-٣٤١
١٣٣٩	**فوائت المعاجم من الشعر الجاهلي شعر هاشم بن حرملة الذبياني نموذجًا** د. ياسر الدَّرويش أستاذ مشارك / كلية العلوم الإنسانية / جامعة الملك خالد	٣٨٤-٣٦٩
١٢٤٤	**قراءة في منهج كتاب سيبويه في ضوء المناهج اللسانية الحديثة** أ. د. عبد الحميد النوري عبد الواحد كليّة اللغة العربيّة- جامعة أمّ القرى- مكّة المكرّمة	٤٠٤-٣٨٥
١٣٠٢	**لغة كتابة الذات ولغة تفكير الاخر** **مقاربة في ثيمات المحكي البغدادي لدى الروائيين العراقيين اليهود الجدد** أ. م. د. خالدة حاتم علوان وزارة التربية / المديرية العامة للتربية في محافظة بغداد/ الرصافة الاولى/ معهد الفنون الجميلة	٤٣٤-٤٠٥
١٢٤٣	**مظاهر تأثير الازدواجية اللغوية في الأداء اللغوي الفصيح لدى متعلمي اللغة العربية في جامعة تلعفر** الباحثة: حسينة محمد طاهر جامعة تلعفر / كلية التربية الأساسية / قسم اللغة العربية أ.د. أمين لقمان الحبار جامعة الموصل / كلية التربية / قسم اللغة العربية	٤٥٦-٤٣٥
	محور الشريعة	
١٢٣٨	**أحكام الصلاة في المركبة المدارية في الفضاء الخارجي** أ.م.د. جنيد شريف عبد السامرائي جامعة سامراء/ كلية العلوم الإسلامية/ قسم الشريعة م.م. بلال محمد عباس العيساوي جامعة سامراء/ كلية العلوم الإسلامية/ الدعوة والفكر	٤٩٦-٤٥٩

٦٦٣	**الآراء التفسيرية لابن عبد الهادي المقدسي** **في كتابه (الصارم المنكي في الرد على السبكي)** م.م. بشرى مجيد حسن الجامعة العراقية / كلية الإعلام	٥١٦-٤٩٧
١٢٥١	**الخيانة الزوجية الالكترونية آثارها واسبابها** أ.م.د. حاتم هذال عبدالحميد م. ساهرة هذال عبد الحميد	٥٣٨-٥١٧
٤٥٠	**القول الفصيح في تعيين الذبيح للحافظ جلال الدين السيوطي (ت٩١١هـ)** **دراسة وتحليل** م. جميلة روكان رشيد / كلية العلوم الاسلامية / جامعة ديالى	٥٦٠-٥٣٩
٩٢٧	**حاشية العلامة عبد الرحمن ابن الملا محمد ابن الملا طاهر "البنجويني" (ت:١٣١٩هـ)** **على جمع الجوامع وشرحه للمحلي، كتاب: (الاستدلال) - دراسة وتحقيق** د. أميد محمد نجمه محمد كلية العلوم الاسلامية - جامعة السليمانية - قسم التربية الدينية	٦١٠-٥٦١
١١٥٥	**حكم التعليق في الظهار - دراسة فقهية مقارنة** م.م. رنا يونس أحمد السامرائي / جامعة سامراء - كلية التربية أ.د. هاشم فارس عبدون الجبوري / جامعة تكريت - كلية التربية للعلوم الإنسانية	٦٢٦-٦١١
١٢٣٣	**فتوى في حديث "ما من أحد يسلِّم عليَّ إلا ردّ الله روحي عليّ حتى أردّ عليه السلام"** **للشيخ محمد بن حسن بن أحمد الكواكبي (ت: ١٠٩٦هـ) - (دراسة وتحقيق)** م.د. يحيى عبدالسلام يحيى المشهداني تدريسي في المديرية العامة لتربية محافظة الأنبار	٦٥٠-٦٢٧
١١٣٧	**قراءة السيدة حفصة (رضي الله عنها) - دراسة تفسيرية** م. بسمه محمد عباس دائرة التعليم الديني والدراسات الإسلامية / ديوان الوقف السني	٦٧٦-٦٥١
٦٧٣	**صيغ العموم وتخصيصها في آيات وأحاديث العبادات - نماذج مختارة** م. جعفر طالب حسين / كلية الامام الكاظم (ع) للعلوم الاسلامية الجامعة	٦٩٨-٦٧٧

١١٧٧	**معاملة الرسول محمد ﷺ لبني النضير والرد على ما يثار حولها من تحريضات** د. مها صالح مطر النعيمي جامعة الموصل / كلية العلوم الإسلامية / قسم العقيدة والفكر والإسلامي	٦٩٩-٧١٨
	محور التاريخ والجغرافيا	
١١٨٢	**أثر التغير في كميات الأمطار المتساقطة على الوارد المائي لبحيرة حمرين في محافظة ديالى / العراق للمدة ٢٠١٩-١٩٩٠** أ.م.د أزهار سلمان هادي أ.م.د رشيد سعدون محمد جامعة ديالى كلية التربية للعلوم الإنسانية / قسم الجغرافية	٧٢١-٧٣٦
١٠٣٢	**الإستراتيجية الصينية في القارة الإفريقية المصالح والتداعيات** الأستاذ المشارك: إبراهيم عبد اللطيف عبد المطلب خوجلي جامعة كسلا – كلية التربية – قسم الجغرافيا – السودان	٧٣٧-٧٦٢
١٢٦٢	**البحر الأحمر ومشروع قناة البحرين دراسة في التحولات والتطورات** د. هند فخري سعيد العراق / جامعة الموصل / كلية التربية الأساسية / قسم التاريخ	٧٦٣-٧٩٠
١٠١٦	**التباين المكاني لمعامل تعبئة المياه في محافظة بغداد لعام ٢٠١٩** أ.م. د. مي ثامر رجب م. د ذكرى عادل محمود جامعة ديالى / كلية التربية للعلوم الإنسانية / قسم الجغرافية	٧٩١-٨١٠
١٠١٨	**التحليل الجغرافي لتكرار وشدة واستدامة الجفاف في العراق** م.م سارة احمد خلف / المديرية العامة لتربية كركوك م.م عمار عبدالله عبدالقادر / وزارة التربية / مديرية التطوير المؤسسي والتنسيق الحكومي م.م رعد صاحي عليوي / وزارة التربية / المديرية العامة للتعليم المهني	٨١١-٨٣٤
١٢٤٨	**التحليل المكاني لإنتاج ونقل مياه الشرب المعبأة في مدينة سامراء لعام ٢٠٢٠** م. عمر محمد صالح أحمد السامرائي جامعة سامراء / كلية التربية / قسم الجغرافية	٨٣٥-٨٥٦

١٢٢٠	**الحروب البريطانية – البورمية ١٨٢٤–١٨٨٥ م** م.د. بكر عبد المجيد محمد / جامعة سامراء – كلية الآداب	٨٥٧–٨٩٨
١٢١٥	**الدستور الكويتي وتعطيلاته ١٩٦٢–١٩٩٩ – دراسة تاريخية** أ.م.د حسين عبد الحسين عباس الزهيري كلية الامام الكاظم(ع) للعلوم الاسلامية الجامعة–اقسام ذي قار/ قسم التاريخ	٨٩٩–٩٢٤
١٠٧٠	**الرحلاتُ العلمية من الاندلسِ الى العراقِ ومصر من خلال كتاب جَذوةُ المُقتبس للحُمَيدي (ت: ٤٨٨هـ/ ١٠٩٥م)** م. مهند راضي الخزاعي كلية الامام الكاظم (ع) للعلوم الاسلامية الجامعة / قسم التاريخ	٩٢٥–٩٤٨
١١٧٥	**السفير الفرنسي ارنست كونستانس ودوره السياسي والاقتصادي في الامبراطورية العثمانية ١٨٩٨–١٩٠٩م** د. عماد حمد صالح عبدالحليم الجبوري مدرس/ تاريخ حديث / مديرية تربية كركوك.	٩٤٩–٩٧٨
١١٨١	**بنية الزمان والمكان في الخزف الإسلامي** م.د. وعد محمد حسوني العبيدي المديرية العامة لتربية بابل / قسم تربية الهاشمية	٩٧٩–١٠١٢
١١٤٥	**دمى هلنستية من المتحف العراقي – دراسة فنية** م. محمد يوسف محمد الجبوري جامعة سامراء/ كلية الآداب/ قسم الاثار القديمة	١٠١٣–١٠٣٨
٩٣٧	**سياسة قطر تجاه حركة المقاومة الإسلامية حماس ٢٠٠٦–٢٠٠٧م دراسة في الاحداث والمواقف** م.م. فيصل ابراهيم محمد علي الحاج عباس المديرية العامة للتربية في نينوى	١٠٣٩–١٠٦٨
١١٦٤	**طبيْعة مسَار العِلاقات بين مصر وإيران في ظْل الحِراك الثَوري المصري ٢٠١١–٢٠١٣ ((دراسة تاريخية))** أ.م. د. محمد سالم احمد الكواز / كلية التربية الأساسية/ جامعة الموصل	١٠٦٩–١١٠٨

١٢٠٩	**القوى العاملة المهجرية في تركيا بين عامي ١٩٢٣-١٩٣٨م** أ.م.د. احمد محمود علو السامرائي الباحثة: هيفاء فاروق كريم البياتي جامعة سامراء/ كلية التربية- قسم التاريخ	١١٠٩-١١٢٤
١٢٦٣	**كفاءة الخدمات الصحية في مدينة المحمودية لعام ٢٠١٦** أ.م.د. فؤاد جياد مطر الجنابي أ.م.د. سهيلة نجم عبد الابراهيمي كلية الآداب / جامعة بغداد	١١٢٥-١١٤٤
١٣٠٤	**نماذج مختارة من المساجد المعلقة** م.د. غسان علي مصطفى جامعة سامراء - كلية الآداب - قسم الاثار	١١٤٥-١١٨٠
١٢٧٣	**يهود العراق تاريخيا** م.م. صادق محيي علوان وزارة التربية العراقية - مديرية تربية صلاح الدين	١١٨١-١٢١٦
	محور العلوم التربوية والاجتماعية	
١١٨٦	**تحليل البيئة في تصميم المناهج** م. أفراح عادل محمود قسم اللغة الإنجليزية / كلية التربية / جامعة سامراء	١٢١٩-١٢٣٦
٨٥٢	**التحصيل الدراسي وعلاقته بالاندماج الجامعي لدى طلبة كلية التربية في جامعة كركوك** اريان عبدالله محمد جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم العلوم التربوية والنفسية	١٢٣٧-١٢٦٦

ISSN : 1813-1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

٨٤٩	**التلكؤ الأكاديمي وعلاقته بالمعتقدات المعرفية لدى طلبة الجامعة** أ.م.د. وفاء كنعان خضر جامعة تكريت/ كلية التربية للعلوم الانسانية	١٢٦٧-١٢٩٢
١١٧٣	**التوازن المعرفي وعلاقته بالذكاء الشخصي لدى طلبة جامعة تكريت** م.د. رسالة عبد الله خلف جامعة سامراء – كلية التربية	١٢٩٣-١٣١٨
١١٦٢	**المتغيرات الحركية الحيوية وأثرها في زيادة مدى الحركة للاعبين المصابين في مفصل الكتف** م.م. علاء عبد الله محسن	١٣١٩-١٣٤٢
١١٤٠	**تأثير الديموقراطية الاشتراكية على فكر الاتحاد الوطني الكوردستاني – المؤتمر الثالث نموذجا –دراسة سياسية ميدانية** د. أمير خداكرم محمد على جامعة السليمانية / كلية العلوم الأنسانية / قسم علم الأجتماع	١٣٤٣-١٣٧٢
١٣٠٨	**تأثير جائحة كورونا على عقود النقل** م.د خلدون محمد جرو محمد الحمداني كلية السلام الجامعة	١٣٧٣-١٤٠٠
٨٧١	**طبيعة المشكلات الاجتماعية في الاذاعات المحلية دراسة تحليلية – اذاعة القيثارة تكريت FM برنامج نبض الشارع** م.م صهيب مهيدي صالح أ. ياسين طه موسى جامعة تكريت – كلية الآداب – قسم الاعلام	١٤٠١-١٤٢٠

محور اللغات الاجنبية		
١١٤٦	**تحليل خطابي نقدي لتمكين المرأة في الأدب العربي (رواية جنات وإبليس لنوال السعداوي أنموذجاً)** م.م. عبير خلف حسين وزارة التربية – مديرية تربية نينوى أ.م. د. وفاء مظفر علي جامعة الموصل / كلية الآداب / قسم اللغة الإنكليزية	١٤٢٣-١٤٤٨
١٠٧٥	**رواية لقيطة اسطنبول لاليف شافاق: مقاربة نسوية** م. محمود راكان أحمد جامعة الموصل/ كلية التربية للعلوم الإنسانيق/ قسم اللغة الانجليزية	١٤٤٩-١٤٦٦
١٠٦٤	**دراسة مقارنة لحذف المبتدأ والخبر في اللغتين الإنكليزية والعربية** م. لميس محي الدين توفيق قسم اللغة الإنكليزية / كلية التربية الأساسية / جامعة الموصل	١٤٦٧-١٤٨٢
١٢٠٥	**صورة مجتمع الجائحة في رواية الطاعون لكامو** أ.م. احمد عبد عباس الجبوري جامعة بابل – كلية الآداب	١٤٨٣-١٥٠٤
١٢٠٤	**عملية المقارنة والاختلاف بين الثنائية الدلالية للكلمة والاسماء المركبة لقرى منطقة بهدينان** م. ديمن عبدالله عمر م. دلمان قطاس طاهر كلية التربية الأساس – جامعة دهوك	١٥٠٥-١٥٤٤
١٢٤٥	**بنية الحجاجية للمسندين – بوون و هبوون** م. سيروان سمين احمد جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم اللغة الكردية	١٥٤٥-١٥٦٦

١٢٠٧	**دور المرأة في المجتمع والأدبيات رواية الهروب من الدقائق الصفراء** هلبين محمد حسين وارين دلشاد صالح جامعة دهوك/ كلية التربية الاساس/ قسم اللغة الكوردية	١٥٦٧-١٦٠٨
١١٦١	**مفهوم الوطن والارض من منظور الشاعرين مولانا الرومي ومحوي** م. عزالدين صابر محمد جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الإنسانية	١٦٠٩-١٦٣٢

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 -1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

واتای چەمکی (نیشتیمان) لەدیدی (مەولانای ڕۆمی) و (مەحوی)
لێکۆڵینەوەیەکی بەراوردکارییە

....

م. عزالدين صابر محمد

ماجستیر لە ئەدەب و زمانی کوردیی

زانکۆی کەرکوک /کۆلێژی پەروەردە/بەشی زمانی کوردی

ئیمیل azadinsabir@uokirkuk.edu.iq

مفهوم الوطن والارض من منظور الشاعرين مولانا الرومي ومحوي

م. عزالدين صابر محمد

جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الانسانية

البريد الإلكتروني: azadinsabir@uokirkuk.edu.iq

الملخص

هذا البحث المقارن بعنوان (مفهوم الوطن والارض من منظور الشـــاعرين مولانا الرومي ومحوي) أضـــافةً الى المقدمة يتكون من فصـــلين: الفصـــل الآول يعرض أهم المبادى والمفاهيم النظرية للبحث. ويتضـــمن الفصـــل من مبحثين، المبحث الأول يتناول مفهوم ومصـــطلح الادب المقارن وتاريخ الادب المقارن، والمبحث الثاني يتناول المدارس الادب المقارن. والفصل الثاني أيضا يتكون من مبحثين، المبحث الأول يتناول السيرة الذاتية لشاعرين (مولانا الرومي ومحوي)، وفي المبحث الثاني عرضت بشكل تطبيقي مفهوم الوطن والأرض لدى الشاعرين (الرومي ومحوي)، وأهم الجوانب المشتركة والمختلفة للشاعرين من حيث منظورهما لمفهوم الآرض والوطن. وفي نهاية البحث عرضـــنا أهم النتائج التي توصـــلنا اليها من خلال البحث، وكذلك قائمة للمراجع والمصادر المرتكزة عليه البحث.

The concept of land and homeland is a phenomenon (Moulana Rumi and Mahwe), comparative study

By: Azaden sabir muhamed
College of Education for Humanitarian Sciences- Kurdish Department
Email: azadinsabir@uokirkuk.edu.iq

Abstract

This research is tagged (the concept of the homeland and the earth in the opinion of a poet, Mawlana Roumi and Mehoui), comparative study, consists of an introduction, summary, conclusion, results, list of sources and references, and summary in Arabic, the first chapter consists of the researchers, The first topic deals with the concept and term comparative literature and the history of comparative literature, and the second research deals with schools comparative literature, but the second chapter consists of two researchers, the first research deals with the biography of a poet (Moulana Rumi and Mahwa), while the second research And the latter, in practice, deals with the concept of The practical form of the concept of homeland and land in the poet's poems(Rumi and Mehwa)

پێشەکی:-

چەمکی (زێد) یاخود نیشتمان چەمکێکی گرنگە، هەم لەڕووی سیاسی و جوگرافییەوە هەم لەڕووی دەروونی و فەلسەفییەوە. ئەم چەمکە لەلای هەر چین و توێژ و تاکێک واتای تایبەت بەخۆی هەیە. ئەوەی بەلای ئێمە گرنگە واتا و ڕەهەندەکانی ئەم چەمکەیە لەلای عاریفان، بەتایبەت دوو عاریفی گەورەی ئیسلامی کە (مەولانای رۆمی) و (مەحوی) دەگرێتەوە. ئەم دوو شاعیرە خاڵی جیاواز و هاوبەشیان لەمەڕ ئەم بابەتە هەیە و لەگەڵ ئەوەشدا کاریگەری مەولانا بەسەر مەحوییەوە هەستی پێدەکرێت. لەلای ئەوان ئەم سەرزەمینە نیشتمانی سەرەکی و ڕەسەنی مرۆڤ نییە و نیشتمانی ڕاستەقینەی ئادەمیزاد بریتییە لەو بەهەشتەی کە سەرەتا تێیدا ژیاوین و پاشان دەرکراوین بۆ سەر ئەم زەوییە خاکییە.

ئەم توێژینەوە بەراوردییە لە دوو بەشی سەرەکی پێکهاتووە. لە بەشی یەکەمدا چەمک و زاراوە و مێژووی بەراوردی ئەدەبی، هاوکات قوتابخانە سەرەکییەکانی بەراوردی ئەدەبی خراونەتە بەر باس و لێکۆڵینەوە. لە بەشی دووەمیشدا ژیاننامەی مەولانا و مەحوی باسکراوە و پاشان واتای چەمکی زێد لەلای هەردووکیان ڕوون کراوەتەوە.

ڕێبازی توێژینەوەکە:

ئەم توێژینەوەیە بە میتۆدی (وەسفی - پراکتیکی) نووسراوە و تێیدا قوتابخانەی بەراوردی ئەمەریکی کراوەتە بنەمای کارکردنی توێژینەوەکە، بەجۆرێک لە بەشی یەکەمدا چەمک و پێناسەی بەراوردی ئەدەبی و قوتابخانەکانی باسکراوە و لە بەشی دووەمدا بەشێوەی پراکتیکی بەسەر شیعرەکانی مەولانا و مەحویدا جێبەجێ کراوە.

هۆکاری هەڵبژاردنی بابەتەکە:

بەهۆی گرنگی چەمکی (زێد) و ڕەهەندە جیاواز و قووڵەکانی ئەم چەمکە لەلای عاریفان، ئەم توێژینەوەیەمان ئەنجامدا. مەولانا وەک یەکێک لە شاعیر و عاریفە گەورەکانی جیهان و مەحویش وەک عاریفێکی مەزنی کورد بۆ ئەم توێژینەوەیە هەڵبژێردراون بۆ ئەوەی لە دیدگا قووڵ و فەلسەفییەکانی ئەوانەوە بۆ چەمکی نیشتمان بڕوانین کە زۆر جیاوازە لەو دنیابینییەی کەسانی ئاسایی بۆ ئەم بابەتە هەیانە.

بەشی یەکەم/ چەمک و پێناسەی بەراوردی ئەدەبی:

تەوەری یەکەم/ مێژوو و پێناسەی بەراوردی ئەدەبی:

ئاشکرایە بەراورد بە واتا گشتییەکەی بریتییە لە کار و کردەوەی مرۆڤ هەر لە کۆنەوە تا ئەمڕۆ لە نێوان دوو شتدا دەکرێت بە مەبەستی هەڵبژاردنی باشترینیان. ئەم جۆرە کار و کردەوەیە پەیوەندی بە ئاستی خوێندەواری و تەمەن و قۆناغ و سەردەمەوە نییە، بەڵکو مرۆڤی نەخوێندەوار و مرۆڤی تێگەیشتوو ڕۆژانە پێی هەڵدەستن و ئەنجامی دەدەن بە مەبەستی ڕاپەڕاندنی کار و پێداویستی ڕۆژانە.

بەڵام ئەگەر پێناسەی چەمکی (بەراوردی ئەدەبی) وەک لقێکی گرنگی زانستی ئەدەب بکەین دەتوانین بڵێین: ((بەراوردی ئەدەبی پرۆسەیەکی مەعریفی شیکارییە لە نێوان دەقە ئەدەبییە زمان جیاوازەکاندا ئەنجام دەدرێت بە مەبەستی خستنەڕووی هەردوو لایەنی جیاوازی و لەیەکچوو لە نێوان دەقە بەراوردکراوەکاندا لە لایەک، هەروەها لە لایەکی ترەوە بە مەبەستی بەستنەوەی ئەدەبی گەلان دەکرێت لە نێوان هەندێ شاکاری ئەدەبی کە وا هەندێک لایەنی داهێنان و جوانکاری دەقی تێدایە)1.

ئەم لقەی زانستی ئەدەب لە ئەدەبیاتی هەموو نەتەوەکاندا بوونی هەیە. بە ئینگلیزی (comparative literature) و بە فەڕەنسی (la litte'rature compare'e) و بە عەرەبی (الادب المقارن) و بە فارسیش (ادبيات تطبيقي) پێدەڵێن.2

لە پرۆسەی بەراوردی ئەدەبیدا مەرجە دەقە وەرگیراوەکان سەر بە دوو زمانی جیاواز بن. ئەگەر هەردوو دەقەکە سەر بە یەک زمان بوون ئەوا لە خانەی بەراوردی ئەدەبی دەچێتە دەرەوە و پرۆسەکە دەبێت بە هاوسەنگی ئەدەبی، چونکە بەراوردی ئەدەبی ((بریتییە لە لێکۆڵینەوەی ئەدەبی نەتەوایەتی لەڕووی پەیوەندی مێژوویی ئەم ئەدەبەوە بە ئەدەبی نەتەوەکانی تر و کارتێکردنی دوو نەتەوە دەردەخات و باسی پەیوەندی نێوان دوو نووسەر دەکات کە بەرهەمی ئەدەبییان لە یەک بکات و هەر یەکە سەر بە ڕەگەز و نەتەوەیەک بێت و سنوورێکی سیاسی و جوگرافییان لە نێودا بێ)).3

سەبارەت بە چەمکی بەراوردی ئەدەبی کۆمەڵێک پێناسەی جیاواز و هەمە جۆر لە لایەن شارەزایان و پسپۆڕانی بواری ئەدەبەوە کراوە. (ماریۆس فرانسۆ جۆیار) لەم بارەیەوە دەڵێت: ((بەراوردی ئەدەبی ئەو زانستەیە کە مێژووی پەیوەندییە ئەدەبییەکانی جیهانی تۆمار دەکات و لێکۆڵەری ئەو زانستە لە تخووبی هەرێمی ناوەستێ چ لە بواری زمان بێ یان ئەدەب، بەڵکو هەوڵی زانینی ئەو بابەت و هزر و کتێب و هەستانە دەدات کە ئەدەبیاتێ لەگەڵ ئەدەبیاتێکی دیکە دا ئاڵوگۆڕی دەکات)).4

دەبینین لێرەدا (ماریۆس فرانسۆ) بەراوردی ئەدەبی بە ئاڵوگۆڕی هزر و هەست و کتێب دەزانێت لە نێوان دوو نەتەوەی جیاوازدا، چونکە وەک خۆی دەڵێت: بەراوردی ئەدەبی تخووب و سنووری هەرێمی دەبەزێت و لە ناوخۆی یەک زمان و وڵات و نەتەوەدا ناوەستێت.

لەلایەکی ترەوە هەندێک شارەزای تری بواری ئەدەب بە شێوەیەک پێناسەی بەراوردی ئەدەبی دەکەن کە بریتییە لە ((جۆرە لێکۆڵینەوەیەکی ئەدەبی سوود بەخشە و رۆڵی دیاری خۆی هەیە لە بەستنەوە و بە یەک گەیاندن و لە یەکنزیکردنەوەی ئەدەبی نەتەوە جیاوازەکان وەک پرۆسەیەکی مەعریفی لە نێوان دەقە ئەدەبییە زمان جیاوازەکان خۆی دەنوێنێت و پەیوەندی و رووی لێکچوون و جیاوازی ئەدەبی نەتەوە جیاوازەکان شی دەکاتەوە. کاریگەری ئەدەبی نەتەوەیەک بە سەر نەتەوەیەکی تردا یان کاریگەری نووسەرێک بە سەر نووسەرێکی تردا دیاری دەکات، بە مەبەستی خستنەرووی ئاستی داهێنانوجوانکاری دەقە بەراوردکراوەکانە)).5

ئەگەر ئاوڕێک بۆ مێژووی سەرهەڵدانی بەراوردی ئەدەبی بدەینەوە، دەبینین کە بۆ یەکەمجار فەڕەنسییەکان لە سەدەی نۆزدەیەمدا بەکاریان هێناوە. فەڕەنسا لانکەی بەراوردی ئەدەبییە بە واتا زانستییەکەی. لەم وڵاتەدا بوو کە بۆ یەکەمجار (ویلمەن) لە وتارێکیدا لە ساڵی (١٨٢٨) زاراوەی بەراوردی ئەدەبی بەکارهێنا. هەڵبەت بە بۆچوونی لێکۆڵەرانی بواری ئەدەب ئەو بەراوردی ئەدەبییەی کە ویلمەن و هاوڕێکانی لێی دواون و کاریان پێ کردووە، شێوەی زانستی دیاریکراوی نەبوو و لە ڕاستیدا تەنها جۆرێک بەراوردی نێوان شاعیرانی وڵات جیاواز بوو. 6، ئەمەش بەو مانایە دێت کە بەراوردی ئەدەبی تەنها لە ساڵانی کۆتایی سەدەی نۆزدە شێوەی ڕاستەقینەی زانستی خۆی وەرگرت. هەر لەو ساڵانەدا بوو کە (ژۆزێف تکست) لە باسی دەرچوونی قۆناغی زانکۆیی خۆیدا بە ناونیشانی (ڕۆسۆ و بنەڕەتی جیهان ـ نیشتمانی ئەدەبی) دا باسی ئەم چەمکەی کرد. ئەو نامەیە بە یەکەمین لێکۆڵینەوەی ڕاستەقینە و زانستیانەی بەراوردی ئەدەبی لە فەڕەنسا ئەژمار دەکرێت.٧، ئەگەرچی ساڵانی کۆتایی سەدەی نۆزدەهەم وەرچەرخانی بەرفراوان لە لێکۆڵینەوەی زانستی و بەراوردیدا ڕوویدا و لەو ماوەیەدا زانکۆکانی فەڕەنسا و ئەمریکا کورسی بەراوردی ئەدەبییان تەرخان کرد، بەڵام دەبێت دان بەوەدا بنێین کە سەرەتای سەدەی بیستەم بوو کە یەکەم کتێبی زانستی دەربارەی بەراوردی ئەدەبی لە ڕۆژئاوا نووسرا. نووسەری ئەو کتێبە (پۆل وان تیگم) بوو کە یەکێک بوو لە گەورەترین مامۆستایان و شارەزایانی بواری بەراوردی ئەدەبی لە فەڕەنسا و جیهان. چەند کەسێکی تر لە هاوسەردەمانی (پۆل وان تیگم) کە دەستی باڵایان هەبوو لە دانانی بناغەی بەراوردی ئەدەبی بریتی بوون لە: (فێرنان بالدنسپرژە، پۆل هازار، ژان ماری کارە و ماریۆس فرانسوا گۆیارد). بە هەوڵ و کۆششی ئەم بەراوردکارە لێهاتوو و کارامانە بوو کە یەکەم قوتابخانەی بەراوردی ئەدەبی لە فەڕەنسا هاتە ئاراوە. هەر

ئەم قوتابخانەیە بوو کە لە تەواوی ئەوروپا بڵاو بۆوە و تا ناوەڕاستی سەدەی بیستەمیش تاکە قوتابخانەی خاوەن برەوی بەراوردی ئەدەبی بوو. قوتابخانەی بەراوردی ئەمەریکی لە نیوەی دووەمی سەدەی بیستەم سەری هەڵدا. ئەم قوتابخانەیە جوانی ناسی و ڕەخنە و لێکدانەوەی کردە بنەمای کارکردنی خۆی. قوتابخانەی ناوبراو ئەدەبیاتی بە دیاردەیەکی جیهانی و پەیوەست بە هەموو لقەکانی تری زانستە مرۆڤایەتییەکان و ئیستاتیکا دەزانی.٨، جگە لەمانە، چەند قوتابخانەیەکی تری بەراوردی ئەدەبی بوونیان هەیە، وەک: قوتابخانەی بەراوردی ئەدەبی سۆسیالیستی و بەڕازیلی و هیندی و مێری.

تەوەری دووەم/ قوتابخانە سەرەکییەکانی بەراوردی ئەدەبی:

چەندین قوتابخانەی جیاوازی بەراوردی ئەدەبی بوونیان هەیە، بەڵام سێ لەو قوتابخانانە سەرەکین و ڕۆڵی کاریگەر و بەرچاویان لە بواری بەراوردی ئەدەبیدا گێڕاوە و لە سنووری وڵاتانی خۆیان تێپەڕیون و لە وڵاتانی تریش پەیڕەوکار و پشتیوان و لایەنگری ئەدەبییان هەبووە. ئەو سێ قوتابخانەیەش بریتین لە قوتابخانەی بەراوردی ئەدەبی (فەڕەنسی و ئەمریکی و سۆسیالیستی). هەریەکە لەم قوتابخانە بەراوردە ئەدەبیانە خاوەنی هەندێک سیفەت و تایبەتمەندی تایبەت بە خۆیانن و لە هەندێک ڕووەوە لە یەکتر جیاوازن و لە هەمان کاتتدا خاڵی هاوبەشیش لە نێوانیاندا هەیە. لێرەدا بەشێوەیەکی کورت و خێرا باس لە تایبەتمەندی هەر یەکەیان دەکەین.

یەکەم/ قوتابخانەی بەراوردی فەڕەنسی:

لەڕووی سەرهەڵدانەوە کۆنترین قوتابخانەیە و مێژووی سەرهەڵدانەکەی بۆ سەرەتای سەدەی نۆزدە دەگەڕێتەوە. ((ئەم قوتابخانەیە چاولێکەری و مێژوویيشی پێدەگوترێ، پێڕەوی ئەم قوتابخانەیە بریتییە لە هەبوونی پەیوەندی کارتێکردن و کاریگەربوون لە نێوان دوو نمونەی ئەدەبی یان دوو دەقی جیاواز لە زماندا)).٩، ئەم قوتابخانەیە هەر لە سەرەتاوە مۆرکێکی مێژوویی پێوە دیار بوو. چونکە دۆزینەوەی چۆنیەتی گواستنەوەی کاریگەری نووسەرێک بۆ نووسەرێکی دیکە یەکێک بوولە مەرجە سەرەکییەکانی ئەم قوتابخانەیە. بۆیە دەکرێ بڵێین ئەم قوتابخانەیە لایەنی مێژوویی کردە بنەمایەک بۆ ئەو لێکۆڵینەوە بەراوردییانەی کە ئەنجام دەدران. هەر لە سەرەتای سەرهەڵدانی ئەم قوتابخانەیەوە ئاواتێکی نەتەوەیی فەڕەنسیانە بە سیمای قوتابخانەکەوە دیاربوو، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە (ناپلیۆن پۆناپارت)ی فەڕەنسی ویستی هەموو جیهان بخاتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە و نەتەوەی فەڕەنسی وەک نەتەوەی پیرۆز و باڵادەست لە جیهاندا بناسێنێت. ئەمەش وایکرد کە تەنانەت دوای مردنی ناپلیۆنیش ئەو هەستە لە ناخی تاکی فەڕەنسیدا

بمێنێتەوە و خۆیان بە نەتەوەی ژمارە یەکی جیهان بزانن. پێیان وابوو ئەدەبەکەشیان ئەدەبیاتی یەکەمە لە جیهاندا و ئەدەبی سەرجەم نەتەوەکانی تر لە ژێر سایە و کاریگەری و هەژموونی ئەماندان. ئەمەش بە ئاشکرا لە ((وانەکانی (فرانسۆ ڤیلمان) دا دەردەکەوێت کە ساڵی (١٨٢٨ ـ ١٨٣٠) لە زانکۆی (سۆربۆن) دەربارەی کاریگەری ئەدەبیاتی فەڕەنسی بەسەر ئەدەبیاتی ئیتاڵییەوە پێشکەشی کرد)).١٠،

ئەم جۆرە شانازی بە خۆ کردنە لە قوتابخانەی بەراوردی فەڕەنسیدا تا کۆتایی جەنگی دووەمی جیهانی لە ناوەڕاستی سەدەی بیستەمدا مایەوە و مەرجێکی سەرەکی ئەم قوتابخانەیە ئەوە بوو کە وا دەبێت ئەدەبی فەڕەنسی بخرێتە تەرازووی هەموو بەراوردێکی ئەدەبییەوە، چ بە شێوەی کاریگەر یان کارتێکراو، بە مەبەستی سوود گەیاندن و ناساندنی ئەدەبیاتی فەڕەنسی.

((مەیدانی ئەم قوتابخانەیە تەنگە و پەیوەندی نێوان ئەدەب و وێنەگرتن و مۆسیقا و فەلسەفە و ڕامیاری ڕەت دەکاتەوە و تەنیا گرنگی بە ڕەگەز و بابەتەکانی ئەدەبی دەدات))١١.

گرنگترین بنەما و تایبەتمەندی ئەم قوتابخانەیە بریتین لە:

١. ئەدەبی فەڕەنسی لەم قوتابخانەیەدا خاوەن پلە و پایەیەکی بەرزی خۆیەتی. بە جۆرێک کە لە هەموو بەراوردێکدا دەبێت وەکو جەمسەرێکی بەراورد وەربگیرێت. چ وەک ئەدەبێکی کاریگەر، چ وەک ئەدەبێکی کارتێکراو.

٢. کاری ئەم قوتابخانەیە لە چوارچێوەی ئەوروپادا دەبێت. واتا ڕێگە نادات بە بەراوردکردنی ئەو دەقە ئەدەبییانەی لە ڕووی زمانەوە دەکەونە دەرەوەی کیشوەری ئەوروپا. ئەم بۆچوونەش زیاتر لەوەوە سەرچاوە دەگرێت کەوا پێیان وایە ئەدەبی ئەوروپی لە ناو ئەدەبی جیهانیدا خاوەن پلە و پایەیەکی بەرزی مەعریفییە و زیاتر بۆ کاری بەراورد دەشێت.

٣. جیاوازی زمانی دەقە بەراوردکراوەکان مەرجێکی سەرەکییە بۆ پرۆسەی بەراوردی ئەدەبی، چونکە لەو باوەڕەدا بوون کە دەقە هاوزمانەکان خزمەتی ئەدەبی نەتەوەیی دەکەن نەک ئەدەبی جیهانی. هەروەها بەلایانەوە ئەنجامی هاوسەنگی ئەدەبی هەروەکو ئەوە وایە شتێک لە گیرفانی لای ڕاستەوە دەربهێنێت و بیخەیتە ناو گیرفانی لای چەپەوە.

٤. گەڕان بەدوای دەستنیشانکردنی کاریگەری و چۆنیەتی گواستنەوەی ئەم کاریگەرییە لە نووسەرێکەوە بۆ نووسەرێکی تر مەرجێکی سەرەکییە. ئەم گەڕانەش زۆرجار سیمای مێژوویی بە خۆیەوە دەبینێت.

٥. لەم قوتابخانەیەدا ڕێگە نادرێت بە بەراوردکردنی دەقە ژانر جیاوازەکان. واتا ناکرێت شیعرێک لەگەڵ چیرۆکێکدا بەراورد بکرێت. یان ڕۆمانێک لەگەڵ شانۆنامەیەکدا بەراورد بکرێت.

٦. بە هیچ شێوەیەک لەم قوتابخانەیەدا ڕێگە نادرێت بە بەراوردکردنی دەقە ئەدەبییە فۆلکلۆرییەکان، چونکە ئەم جۆرە دەقانە لە لایەکەوە ناوی خاوەنەکانیان نەزانراوە و لە لایەکی تریشەوە شێوازی دەربڕین و داڕشتنیان سادە و ساکارە و خاوەن زمانێکی ڕاستەوخۆیە و هیچ داهێنانێکی تێدا بەدی ناکرێت.١٢.

دووەم/ قوتابخانەی بەراوردی ئەمەریکی:

ئەم قوتابخانەیەی بەراوردی ئەدەبیش، یەکێکی ترە لە قوتابخانە بەهێزەکان و بەشێکی زۆر لە بەراوردکارەکان کاری بەراوردی ئەدەبی بەپێی پرەنسیپ و بنەماکانی ئەم قوتابخانەیە ئەنجام دەدەن. ئەم قوتابخانەیە لەژێر کاریگەری قوتابخانەی فەرەنسیدا دروستبوو، بەڵام جیاوازتر. ((یەکێک لە ڕابەرانی ئەم قوتابخانەیە (رینیە ویلیک) بوو. دەقی ئەدەبی لەم قوتابخانەیە زیندەوەرێکی سەربەخۆیە و پەیوەندی بە ژینگە و ڕەگەز و سەردەمەوە نییە. هەروەک (سانت بیڤ و تین) جەختیان لەسەر دەکردەوە، ئەمەش بۆ پێکهاتەی ئەمریکا دەگەڕێتەوە کە فرە خێڵ و ڕەچەڵەکن و ئەمریکی بوون بەسەریاندا زاڵە)).١٣

ئەمریکا لەدوا جەنگی جیهانی دووەم وەک دەوڵەتێکی زلهێز لە مەیدانی سیاسەتی نێودەوڵەتیدا کەوتە بەرچاو و لەدوای ئەو جەنگە ڕۆشنبیرانی ئەمریکا هەوڵێکی زۆریاندا بۆ خستنەڕووی تایبەتمەندی و ئاستی ڕۆشنبیری ئەمریکا لە جیهاندا و بۆ ئەم مەبەستەش باشترین بوار بەلایانەوە بەراوردی ئەدەبی بوو. گرنگترین بنەما و تایبەتمەندی ئەم قوتابخانەیە بریتین لە:

١. جیاوازی زمانی دەقە بەراوردکراوەکان مەرجێکی سەرەکی نییە، بەڵکو لێکۆڵەری بەراورد بۆی هەیە دوو دەقی هاوزمان بخاتە تەرازووی بەراوردەوە، بە مەرجێک نووسەرەکان سەر بە دوو کۆمەڵ و وڵاتی جیاواز بن. واتا شاعیرێکی بەریتانی و ئەمریکی دەکرێت بەراوردیان لەنێواندا بکرێت. ڕاستە هاوزمانن بەڵام وڵاتەکانیان جیاوازە.

٢. لێکۆڵەری بەراورد بۆی هەیە ژانرە جیاوازەکان بەراورد بکات. واتا دەکرێت شیعر لەگەڵ چیرۆک بەراورد بکرێت.

٣. لێکۆڵەری ئەدەبی بۆی هەیە شاکاری ئەدەبی لە دەرەوەی کیشوەری ئەوروپا بۆ بەراورد کردنەکەی هەڵبژێرێت، چونکە شاکاری ئەدەبی لە ناو ئەدەبی وڵاتانی دەرەوەی کیشوەری ئەورووپاش بوونی بەرچاویان هەیە.

٤. دەقی فۆلکلۆری لەم قوتابخانەیەش وەک قوتابخانەی فەرەنسی رێگای بەراوردکردنی پێ نادرێت، چونکە خاوەنەکانیان نادیارە و شێوازەکەیان نزمە و هیچ داهێنانێکی تێدا نییە.

٥. جۆری بەراورد لەم قوتابخانەیەدا زیاتر ئاسۆییە. واتا هەردوو نووسەر هاوشان یان هاوتەریبی یەکترن لە هێڵی بەراورد دا.

٦. لایەنی کاریگەری نێوان نووسەران مەرجێکی سەرەکی نییە لەم قوتابخانەیەدا، بەڵکو زیاتر ئەرکی لێکۆڵەری بەراورد دۆزینەوەی ئاستی داهێنان و جوانی ئەو دەقانەیە کە دەخرێنە تەرازووی بەراوردەوە. ١٤

سێیەم/ قوتابخانەی بەراوردی سۆسیالیستی:

پاش سەرکەوتنی شۆڕشی ئۆکتۆبەری ساڵی (١٩١٧) لە ڕوسیا، ئەو وڵاتە بۆ دەوڵەتێکی سۆسیالیستی گۆڕا بە سەرۆکایەتی (لینین) کە لە بواری سیاسەت و فەلسەفە و ئەدەبدا خاوەن بیروبۆچوونی تایبەت بەخۆی بوو. ئەو بۆچوون و ئایدیا سۆسیالیستییە لە ئەدەب بە گشتی ڕەنگی دایەوە. بەراوردی ئەدەبیش بێ بەش نەبوو لەم ئایدۆلۆژیایە.

((بەراوردی ئەدەبی لە سەدەی نۆزدەوە لە ڕوسیا سەری هەڵدابوو، بەڵام زۆر بە سستی هەنگاوی دەنا و لەچاو وڵاتانی تر بە دواکەوتوو ئەژمار دەکرا. هۆی ئەم دواکەوتنەش ڕۆڵی بێ سنووری سیاسەت بوو لە ئەدەبدا)).١٥

لە دوای مردنی (لینین) و پاش ئەوەی (ستالین) کرا بە سەرۆکی سۆڤیەت، هەوڵی زۆریدا بۆ چەسپاندنی بیروباوەڕی مارکسی و سۆسیالیستی لە هەموو بوارەکانی تری ژیاندا. بەتایبەت ئەدەب لەو قوناغەدا زۆر بایەخی پێدرا، چونکە ئەدەب لە ناخی مرۆڤ دەدوێنێت و زوو کاریگەری لەسەر بەرامبەر جێدەهێڵێت و وا دەکات خەڵکێکی زۆر لە دەوری بیروباوەڕی سۆسیالیستی کۆببنەوە.

(((فیکتۆر جیرۆمۆنسکی) دیارترین نوێنەری ئەم قوتابخانەیە و توانی لەسەر تیۆری ئەدەبی مارکسی ـ کە پەیوەندییەکی دیالەکتیکی لەنێوان دیاردە ئەدەبییەکان و بنیاتی ئابووری و کۆمەڵایەتی کۆمەڵگا هەیە ـ تیۆرییەکی تازە بە ناوی (لێکچوونی جۆری یان تیپۆلۆجی) دابنێ، چونکە هەندێک لێکچوون ناکرێ بۆ

مەسەلەی کارتێکردن و کاریگەربوون بگێردرێنەوە، بەڵام دەتوانرێ بۆ ئاستی گەشەکردنی کۆمەڵگاکان ببرێنەوە)).١٦ ، گەورەترین خەوشی ئەم قوتابخانەیە لەوەدایە کە بەراوردی ئەدەبی وەک زانستێکی سەربەخۆ سەیر دەکات، لە کاتێکدا بەراوردی ئەدەبی لقێکە سەر بە زانستی ئەدەب. گرنگترین بنەما و تایبەتمەندی ئەم قوتابخانەیە بریتین لە:

١. بیری سۆسیالیستی بکرێتە چوارچێویەک بۆ لێکدانەوەی ناوەڕۆکی ئەو دەقانەی دەخرێنە تەرازووی بەراوردەوە.

٢. بایەخدان بەو دەقانەی کە خاوەن بیر و بابەتی پێشکەوتنخواز و خێرخوازین.

٣. دەکرێ دەقی فۆلکلۆری گەلان وەربگیرێ، بە مەرجێک بیری کۆنەپەرستی تێدا نەبێت.

٤. شاکاری ئەدەبی گەلانی تازە پێگەیشتوو بە هەمان چاوی یەکسانی بخرێتە تای تەرازووی بەراوردەوە لەگەڵ شاکاری ئەدەبی گەلانی پێشکەوتوو.

٥. جیاوازی زمانی دەقە بەراوردکراوەکان مەرجێکی سەرەکییە.

٦. گەڕان بەدوای دیاریکردنی کاریگەری نێوان نووسەران و دەستنیشانکردنی چۆنیەتی گواستنەوەی کاریگەری لە نووسەرێکەوە بۆ نووسەرێکی تر.

٧. ڕێگە نەدان بە بەراوردکردنی ئەو دەقانەی لەڕووی ڕەگەزی ئەدەبییەوە جیاوازن.١٧

بەشی دووەم/ واتای چەمکی (زێد) لەلای مەولانای رۆمی و مەحوی:

تەوەری یەکەم/ ژیاننامەی (مەولانای رۆمی) و (مەحوی):

مەولانای رۆمی:

ناوی تەواوی (جلال الدين محمد)ە و لە سەردەمی خۆیدا بە (جلال الدين) بانگ کراوە و لە سەدەکانی دواتریشدا ناسناوی (مەولەوی) بۆ بەکار هاتووە. هەروەها مەولەوی بە چەند ناسناوێکی تریش بەناوبانگە. لەوانە: (مەولانا، مەلای رۆم، مەولەوی رۆمی، مەولەوی رۆم، مەولانای رۆمی، جلال الدين رۆمی، مەولەوی بەڵخی). ناسناوی شیعریشی بریتییە لە (خاموش، خموش، خامش). مەولانا لە (٦ی ربيع الاول لە ساڵی ٦٠٤ی کۆچی) لە شاری (بەڵخ)ی ناوچەی خوراسان هاتۆتە دنیاوە. بۆیە هەندێکجار بە (جلال الدين بەڵخی) یان (مەولەوی بەڵخی) ناو دەبرێت. باوکی مەولانا ناوی (محمد بن حسين خەتیبی) یە و بە

(بهاءالدین وەلەد) بەناوبانگە و ناسناوەکەشی (سلگان العلماء) بووە. مەولانا لە لای (برهان الدین محقق ترمزی) خوێندوویەتی کە قوتابی باوکی مەولانا بووە. باوکی مەولانا زۆر بلیمەت بووە و زۆر ڕێزی لێ دەگیرا و لە هەموو لایەکی وڵاتەوە داوای فتوایان لێدەکرد و خەڵک گوێی بۆ قسەکانی دەگرت. بەهۆی ئەوەی خەڵکێکی زۆر لە دەوری کۆدەبوونەوە، (خوارەزم شا) ترسی لێ نیشت و ڕقی لێدەبۆوە، بۆیە داوای لە باوکی مەولانا کرد وڵاتی خۆی جێ بهێڵێت و کۆچ بکات. بەپێی قسەی (ئەحمەد ئەفلاکی) و زۆرێک لە مێژوونووسان، باوکی مەولانا بەهۆی ئەو ئازار و ناخۆشییەی کە لەسەر دەستی خوارەزم شا چەشتی، وڵاتەکەی خۆی بەجێ هێشتووە.

جلال الدین زانایەکی زیرەک و بلیمەت بووە لە بواری شەریعەت و مەعریفەی ئیسلامی و لە دوای مردنی باوکی شوێنی ئەوی گرتۆتەوە و خەریکی وانەوتنەوە بووە بە فەقێکانی. ساڵی (٦٤٢ ک) مەولانا چاوی بە (شەمسی تەبریزی) دەکەوێت. شەمس گۆڕانێکی گەورەی لە دەروونی مەولانادا دروستکرد. لەدوای دیداری شەمسی تەبریزییەوە مەولانا بوو بە مەولانایەکی تر و ئاگری عیشقی ناخی بڵێسەی سەند و بوو بە یەکێک لە عاریفە گەورەکانی جیهان و بە ڕای زۆرێک لە شارەزایانیش باشترین شاعیری جیهانە. ئەم عاریفە گەورەیە لە ڕۆژی (یەکشەممە، ٥ی جمادالاخری ساڵی ٧٦٢ ی کۆچی) ماڵئاوایی لە ژیان کرد و گیانی سپارد.

مەحوی:

ناوی تەواوی (مەلا محمد کوڕی مەلا عوسمانی کوڕی مەلا عوسمانی باڵخی)یە و نەوەی پیر و زانای بەناوبانگی کورد (شێخ ڕەش)ە. لەنێوان ساڵانی (١٨٣٠ ـ ١٨٣٦ز) لەدایک بووە. بۆ خوێندن زۆربەی شارەکانی کوردستان گەڕاوە. ساڵی (١٨٥٩ز) لەسەر دەستی (موفتی زەهاوی) ئیجازەی مەلایەتی وەرگرتووە و بووە بە مەلای مزگەوتی (ئیمامی ئەعزەم) لە بەغدا. مەحوی هەم باوکی خەلیفەی (شێخ عوسمانی تەوێڵە) جێنشینی (مەولانا خالیدی نەقشبەندی)یە، هەم بۆ خۆیشی خەلیفەی (شێخ بهاءالدینی کوڕی شێخ عوسمان) بووە. شیعرەکانی گەواهیدەری ئەو ڕاستییەن کە مەحوی عاریف و زانایەکی گەورە بووە و بابەتی سۆفیگەری و عیرفانی لە زۆربەی شیعرەکانیدا ڕەنگی داوەتەوە و سەرسام بووە بە عاریفە گەورەکانی ئیسلام و کەسانی وەک (ئیبن عەرەبی و ڕابیعەی عەدەوی و ئیبن فارض و جاحظ و سەعدی و چەندانی تر). ئەم عاریف و زانا گەورەیەی کورد لە ساڵی (١٩٠٦ز) دا کۆچی دوایی کردووە و لەناو خانەقاکەی خۆیدا لە شاری سلێمانی بەخاک سپێردراوە.

تەوەری دووەم/ واتای چەمکی (زێد) لەلای (مەولانای رۆمی) و (مەحوی):

زێد یاخود نیشتمان ئەو سەرزەمین و چوارچێوە جوگرافییە دەگرێتەوە کە مرۆڤ تێیدا لەدایک دەبێت و پەیوەندی هەست و سۆز و خۆشەویستی بە یەکیانەوە دەبەستێتەوە. ((زێد یان نیشتمان لە دنیای ئەمڕۆدا بە وڵاتێک دەوترێت کە لە ڕووی جوگرافیای سیاسییەوە خاوەن سنووری دیاریکراوی نێودەوڵەتی بێت و لەلایەن دەستەیەکی فەرمانڕەوای دیاریکراوەوە بەڕێوە ببرێت)).١٨دوور کەوتنەوە لە نیشتمان بەهەر هۆکارێک بێت دەبێتە مایەی دڵتەنگی و هەست کردن بە خەمی غوربەت. ئەم جۆرە هەستە لە ئەدەبدا بە (نۆستالۆژیای دووری لە نیشتمان) ناودەبرێت و لەناو شیعر و بەرهەمی زۆربەی ئەدە بیاندا ڕەنگی داوەتەوە.

بەڵام ئەوەی بەلای ئێمەوە گرنگە و دەمانەوێت لەم توێژینەوەیەدا تیشکی بخەینە سەر، واتای چەمکی (زێد) ە لەلای عاریفان. بەلای ئەوانەوە ئەم سەرزەمینە نیشتمانی ئەسڵی و ڕەسەنی ئێمە نییە و ئێرە بۆ مرۆڤایەتی مەنفایەکە و هەرگیز لێرە هەست بە ئاسودەیی و ئارامی ناکەین. زێدی ڕەسەنی ئێمە ئەو بەهەشتەیە کە لێی وەدەرنراین و هەمیشە لە هەوڵداین تا بە ئەنجامدانی کاری باش بۆی بگەڕێینەوە. دیارە عاریفانی ئیسلامی ئەم بۆچوونەیان لە قورئان و فەرموودە و کلتوری ئیسلامییەوە وەرگرتووە. پێغەمبەر(د.خ) دەفەرموێت: (الدینا سجن المؤمن). واتا: دنیا زیندانی باوەڕدارانە. ئایەتی (انا لله و انا الیه راجعون) بەڵگەیەکی گرنگ بووە بە دەست تەواوی موسڵمانان بە گشتی و عاریفان بە تایبەتی کە ئێمە لە شوێنێکەوە هاتووین و بۆین دەگەڕێینەوە. وشەی (راجعون) کە بە واتای گەڕانەوە دێت، ئەو ڕاستییە دەسەلمێنێت کە ئێرە ماڵ و زێدی بنەڕەتی ئێمە نییە و لە جێگایەکی ترەوە بۆ ئێرە هاتووین. مەولانا لە یەکێک لە غەزەلە بەناوبانگەکانیدا دەڵێت:

از کجا آمده‌ام، آمدنم بهـــــر چه بود؟

به کجـــا می روم؟ آخـر ننمایی وگنم

مانده‌ام سخت عجب کز چه سبب ساخت مرا

یا چــه بوده است مراد وی ازین ساختنم

جـــان کز عالم علوی ست یقین می دانم

رخــت خــود باز برآنم که همانجا فکنم

مـــرغ بـــاغ ملکوتم نیم از عالم خاک

دو ســه روزی قفسی ساخته‌اند از بدنم١٩

واتا: لەکوێوە هاتووم؟ هۆکاری هاتنم بۆ ئێرە چییە و لەبەر چی هاتووم؟ بۆ کوێ دەڕۆم کە زێد و مەنزڵم دیارنییە و کۆتایی نییە؟ پێم سەیرە کە بۆچی منی دروستکردووە و ویست و نییەتی ئەو لە دروستکردنی من چییە؟ ڕۆحی من خەڵکی جیهانی بەرز و باڵایە و پێم وایە کە بارگە و بنەم لێرە نەکەمەوە تا دەگەڕێمەوە ئەو جیهانە بڵند مەرتەبەیە و لەوێ نیشتەجێ دەبم. مەلی نێو باخی ئاسمان و مەلەکوت و جیهانی فریشتەکانم و سەر بەم جیهانە خاکییە نییم و قەفەسێکی دوو سێ ڕۆژییان لە جەستەم بۆ ڕۆحم دروستکردووە.

لەم غەزەلەی مەولانادا هەست بەوە دەکرێت کە مەولانا بێزارە لەم سەرزەمینە و هەست بە نائارامی دەکات تێیدا. ئەو (باخی مەلەکوت) بە نیشتمانی ڕەسەنی خۆی دەزانێت و ئارەزووی گەڕانەوە دەکات بۆ ئەوێ و ئێرە بە بەندیخانەیەک ناو دەبات کە ڕۆحی ئەوی تێدا زیندانی کراوە.

لە دێڕێکی تردا دەڵێت:

اين جهان زندان و ما زندانيـــان

حفره كن زندان و خود را وارهان٢٠

واتا: ئەم جیهانە زیندانە و ئێمەش بەندکراوی ناو ئەم جیهانەین. کەواتە بیڕوخێنە و خۆت ڕزگار بکە.

دووبارە مەولانا ئەم جیهانە بە زیندان دەزانێت و پێی وایە کە ئێرە شوێنێک نییە ڕۆحی ئەوی تێدا ئازاد بێت و تا ئەم جیهانە بەجێ نەهێڵین و نەچینەوە نیشتمانی ڕەسەنی خۆمان، ئازاد و سەربەست نابین.

واتای چەمکی (زێد) زیاتر لە (سرودی نەی) یاخود (نەی نامە)ی مەسنەویدا بەرجەستە دەبێت. مەولانا لەو قەسیدە بەناوبانگەدا دەڵێت:

بشنو از نى چون حكايت مى كند

از جداييهـا شكايـت مـــى كند

كـز نيستان تا مـرا ببريدەاند

از نفيرم مـرد و زن ناليدەانـد٢١

واتا: ببیسته و گوێ بۆ ئەم (نەی)ە ڕادێرە کە چۆن دەدوێ و لە دەست جودایی و ڕۆژگاریی دابڕان سکاڵا و گلەیی دەکات. لەو ڕۆژەوەی منیان لە زێدی ڕەسەن و نیشتمانی ڕاستەقینەم (نەیستان) بڕیوەتەوە، پیاو و ژن ناڵە و هاواری خۆیان تێکەڵ بە ناڵەی من کردووە و لەگەڵ مندا دەناڵێنن.

لە زۆربەی ئەو سەرچاوانەی کە لێکدانەوەیان بۆ مەسنەوی کردووە، ئاماژە بەوە کراوە کە مەبەست لە (نەی) ئینسانی کامل(*) و وەلی خودایە، یاخود مەبەست لە (نەی) هەموو مرۆڤێکە لەسەر گۆی زەوی. ((هەرچەندە زۆربەی لێکۆڵەرانی مەسنەوی (نەی)یان بە ئینسانی کامڵ زانیوە، لەوانە: عبدالرحمن جامی و یەعقوب چەرخی و ئیسماعیل ئەنقەرەوی، بەڵام ڕاستترین بۆچوون سەبارەت بە لێکدانەوەی وشەی (نەی) ئەوەیە کە سومبول و ڕەمزی خودی مەولانایە)).(زمانی، ٢٢،واتا مەولانا لێرەدا (نەی) کردووە بە نیشانە و ڕەمزێک بۆ گوزارشتکردن لە بارودۆخی خۆی. (نەی) مەولانایە و (نەیستان)یش ئەو جیهانە ڕۆحانییە باڵایە کە مەولانا و هەموو مرۆڤەکانی تر پێشتر لەوێ ژیاون، بەڵام لەوێ دەرکراون و هاوشێتراونەتە سەرزەوی. کەواتە ئەم سەرزەمینە زێدی ڕاستەقینە و بنەڕەتی مرۆڤ نییە و ئەم خاکە مەنفای ئادەمیزادە و بۆ ماوەیەکی کاتی لەم تاراوگەی ڕۆحەدا دەژێت و پاشان بۆ نیشتمانی ئەزەلی و ئەبەدی خۆی دەگەڕێتەوە. هەر لەبەر ئەم هۆیەش ڕۆحی ئادەمیزاد هیچ کاتێک لەم سەرزەمینی مەنفایە هەست بە ئارامی و ئاسودەیی و ئۆقرە ناکات. هاوار و گریان و ناڵە پیشەی هەمیشەیی مرۆڤی کامڵی پێگەیشتووە. هەر لە نیشتمانی ڕەسەنیشدا عاریف بە دیداری مەعشوق کە خوای گەورەیە شاد دەبێت. ((عاشقی ئاسایی هەمیشە بەهۆی بێ بەزەیی مەعشوقەوە دەناڵێنێت و گلەیی لێ دەکات، بەڵام ئارەزووی عاریفێکی عاشق جگە لە گەیشتن بە دیداری خوای گەورە هیچی تر نییە)).٢٣

مەولانا لە دێڕێکی تری (نەی نامە)دا دووپاتی دەکاتەوە کە دووری لە ئەسڵ و بنەچە چەند ناخۆشە و مرۆڤ هەمیشە ئارەزووی ئەوە دەکات بۆ زێدی ئەسڵی و ڕەسەنی خۆی بگەڕێتەوە و دەڵێت:

هر کسی کو دور ماند از اۨل خویش

بـاز جــوید روزگار وۨــل خویش٢٤

واتا: هەر کەسێک کە دوور بکەوێتەوە لە ئەسڵ و بنەچە و ڕەچەڵەکی خۆی، لە هەوڵی ئەوەدا دەبێت کە جارێکی تر بۆی بگەڕێتەوە و بە ڕۆژگاری ویساڵ شاد بێتەوە.

ئەم دێرە گوزارشتە لە حاڵی ڕاستەقینەی مرۆڤ. هیچ کەس لە غوربەتدا ناحەسێتەوە. بۆیە هەوڵی گەڕانەوە بۆ زێدی ڕەسەنی خۆی دەدات. ((نەی بەسەرهاتی نەیستان دەگێڕێتەوە. ئاشکرایە نەی (قامیش)

شەکری لێ بەرهەم دێت و شیرینە، بۆیە زێد و نیشتمانی ڕەسەن بەلای مەولاناوە شیرن و چێژبەخشە)).٢٥،کەواتە لێرەوە بۆمان دەردەکەوێت کە (نەی) مرۆڤی ئاوارە و سەرگەردانە و (نەیستان) زێد و نیشتمانی ڕەسەنی مرۆڤە کە بەهەشتە.

ئەم هەست کردن بە غوربەتە هەمیشە و بە بەردەوامی لەلای عاریفان ئامادەیی هەیە. ئەم هەستە لەلای شاعیر و عاریفی گەورەی کورد (مەحوی) لە زۆر شوێندا بە ئاشکرا دەبینرێت. مەحوی لە چوارینەیەکدا هەمان مەبەستی مەولانا دووبارە دەکاتەوە و هەمان دید و بۆچوونی سەبارەت بە دنیا و زێدی ڕەسەنی مرۆڤ هەیە و دەڵێت:

ئــەو شــەڕانی، مـن ئومێدی ئاشتیم

(پــر غلط بــود آنچــه ما پنداشتیم)

کێ لە باغی قودسی هەڵکەندم، هەر ئەو

نــاشتی، لەم شـــورەزارەم ناشتیم٢٦

ئەگەر بە وردی بڕوانینە ئەم چوارینەیە بە تەواوی لە دنیابینی و چۆنیەتی ڕوانینی مەحوی بۆ چەمکی زێد یاخود نیشتمان حاڵی دەبین. مەحوی دەڵێت: ئەو شەڕانی من ئومێدی ئاشتیم... مەبەستی مەحوی ژیان و دنیایە کە ئەو لە سەرەتادا بەشێوەیەکی وا تێگەیشتووە کە ژیان کایەیەکی ئاشتیخواز و ئارامە و شوێنی حەسانەوە و ئاسودەییە. بە ئومێدی ئاشتی و خۆشبەختی و بەختەوەری بووە. بەڵام لە ڕاستیدا کایەیەکی شەڕانی و دڕندە و کوشندەیە. بۆیە دواتر دەڵێت: پر غلط بود انچە ما پنداشتیم. ئەم نیوەدێڕە هی خواجە حافزی شیرازییە. واتا: ئەوەی ئێمە بیرمان لێدەکردەوە هەمووی هەڵە دەرچوو. ئەو چاوەڕوانیەی ئێمە هەمانبوو هەموو خەیاڵ و وەهم و پووچ دەرچوو. وەک دەڵێت: بە ئاوی تێگەیشتین ئێمە دنیا هەر سەرابێ بوو. کەوابێ ئێرە شوێنی ئەو نییە. زێدی ڕاستەقینەی ئەو (باخی قودس)ە. مەبەست لە باخی قودس هەر هەمان (نەیستان)ی مەولانایە. شوێنی سەرەتا و ڕەسەنی مرۆڤ. نیشتمانی حەقیقی و یەکەمی ئەو. ئەو وەکو نەمامێک لەو باخە هەڵکەندراوە و هێنراوە بۆ باخێکی تر کە شوێنی ئەو نییە، کە نامۆیە بەو، کە مەنفا و غوربەتی ئەوە. مەحوی لەوێ (شت) بووە، بەڵام ئێستا بووە بە (نا ـ شت). ئەوەتا دەڵێت: (ناشتیم). هەروەها زەویش بە (شورەزار) ناو دەبات. شورەزاریش بە واتای زەوی شۆرەکات دێت. واتا ئەو زەوییەی کە هیچی تێدا نارِوێت. مەحوی ئەم سەرزەمینە بە زەوییەک دەزانێت کە شۆرەکات و بێ بەرهەم و بێ کەڵکە. مرۆڤ ناتوانێت لێرە دروست ببێت. ئێرە خاکی ئەو نییە و تێیدا نارِسکێت. هەروەکو چۆن گیا و سەوزایی لە زەوی

شۆرەکاتدا پێ ناگات، مرۆڤیش لەم سەرزەمینە پێ ناگات. ئەم خاکە خاکی ڕسکان و دروستبوونی مرۆڤ نییە، بەڵکو مەنفا و تاراوگەیە و هەر دەبێت جێی بهێڵێت و بەرەو زێدی یەکەم و ئەبەدی خۆی دەست بکات بە هەڵفرین. بەم پێیە مەبەستی مەحوی و مەولانا یەک مەبەستە و هاوبیروبۆچنن. ئەمەش بۆچوونی تێکرای عاریفانە لەم بارەیەوە. مەحوی و مەولانا تەنها جیاوازی زاراوە (اختلاف لفظي)یان هەیە. مەولانا خۆی بە (نەی) چواندووە و مەحویش خۆی بە (نەمام) چواندووە. مەولانا بەهەشتی بە (باخی مەلەکوت، نەیستان) ناوبردووە و مەحویش (باخی قودس)ی بەکارهێناوە. (نەمام)ی مەحوی و (نەی) مەولانا هەر یەک شتن. یەک سومبولن بۆ گوزارشتکردن لە وەلی یان ئینسانی کامڵ. (نیکلسۆن)یش ((پێی وایە کە (نەی) بە شێوەیەکی گشتی رۆحی وەلی یان ئینسانی کاملە کە بە هۆی دابران لە (نەیستان)، واتا ئەو جیهانە رۆحانییەی کە لە قۆناغی پێش ئەم جیهانە ماددییە تێیدا بووە دەناڵێنێت و ئەم هەستی تامەزرۆیی و ئیشتیاقی گەرانەوە بۆ نیشتمانی ئەبەدی لە هەست و دەروونی کەسانی دیکەشدا زیندوو دەکاتەوە)).(فروزانفر،٢٧.

بێگومان مەحوی، مەولانای رۆمی بەباشی ناسیوە و ناوی بیستووە و ئاگاداری بەرهەمەکانی بووە. مەسنەوی مەولانا لە زۆربەی حوجرە و مزگەوتەکانی کوردستان لەپاڵ دیوانی حافزی شیرازی و گولستان و بوستانی سەعدی شیرازیدا دەخوێنرا. مەحوی لە دێڕێکدا ناوی مەسنەوی مەعنەوی مەولانا دەهێنێت و دەڵێت:

باسی چ بکەم بێ کەرانی بەحری پڕ تەشویری عیشق؟

تــاقە قەترێکی (فوتوحات)ە و نمێکە (مەسنــەوی) ٢٨

کەواتە مەحوی بەباشی شارەزای کار و بەرهەم و بۆچوونەکانی مەولانا بووە و لەژێر کاریگەری مەولانادا ئەم بۆچوونانەی خۆی دەربڕیبێت.

مەولانا ئەم ژیانەی بە مەرگ زانیوە و مەرگیشی بە ژیانی ڕاستەقینە زانیوە، چونکە ئەوە مەرگە ئێمە بۆ نیشتمانی ڕەسەنی خۆمان دەباتەوە و لەم ژیانە ڕزگارمان دەکات:

اين حيات خفيه در نقش ممات

وان مماتی خفيه در قشر حيات٢٩

واتا: ئەم ژیانە شاردراوەتەوە لە ژێر سایەی مەرگدا و مەرگیش شاردراوەتەوە لەژێر تەنکایی ئاوی ژیاندا.

مەحویش هەر هەمان بۆچوون دووبارە دەکاتەوە و دەڵێت:

تەنکە توێژێکی کشاوە بەڕووا قولزومی مەوت

وەک حەبابێ بە هەوا بەندە نرا نـاوی حەیات ٣٠

هەر لەژێر ڕۆشنایی ئەو دێرەی مەولانا کە جیهان بە زیندان و بەندیخانە دەزانێت، مەحویش دەڵێت:

ئەگەر ئازادەگییەک بێ لە عەدەمــدا بۆ، مــان

چی هەیە غەیری بە پێچی پەلەپەل داوی حەیات ٣١

دەبینین مەحویش ئەم سەرزەمینە بە بەندیخانە دەزانێت و مردن بە ئازادی و دەربازبوون لەم بەندیخانەیە دەزانێت. هەربۆیە حەز بە ڕۆیشتن دەکات و دەیەوێت ئەم جیهانە پڕ لە کەم و کورتییە جێ بهێڵێت و بگات بەو هاوڕێیانەی کە ئەم سەرزەمینەیان بەجێ هێشتووە و چوونەتەوە زێدی ئەسڵی خۆیان:

بەجێ ماوم لە یاران نابەجێ ماوم ئەجەل زوو بـە

بە مردن لەم قێوری ژینە استعفا نەکەم، چ بکەم؟٣٢

خاڵەکانی بەراورد:

بە گشتی دەتوانین بەراوردی چەمکی (زێد) لەلای (مەولانا) و (مەحوی) لەم چەند خاڵەدا دیاری بکەین:

١. مەولانا لە ئەدەبی جیهانیدا زیاتر ناسراوترە لە مەحوی.
٢. هەردوو شاعیر ئەم سەرزەمینە بە مەنفا و غوربەتی مرۆڤ دەزانن.
٣. مەولانا مرۆڤی بە (نەی) چواندووە و مەحوی مرۆڤی بە (نەمام) چواندووە.
٤. مەولانا (باخی مەلەکوت، نەیستان) بە زێدی ڕەسەنی خۆی دەزانێت و مەحوی (باخی قودس) بە نیشتمانی ئەسڵی خۆی دەزانێت.
٥. مەولانا و مەحوی هەمان بیروبۆچوونیان سەبارەت بە چەمکی زێد هەیە، بەڵام جیاوازی دەربڕین (اختلاف لفظي) لە نێوانیاندا هەیە.

ئەنجام:

١. مەحوی لەژێر کاریگەری مەولانادا بۆچوونی خۆی سەبارەت بە چەمکی (زێد) دەربڕیوە.
٢. ئەم سەرزەمینە نەک لای مەولانا و مەحوی، بەڵکو لای هەموو عاریفان مەنفا و تاراوگەی ئادەمیزادە.
٣. مەحوی و مەولانا هەمان بیروبۆچوونیان هەیە بەڵام جیاوازی دەربڕین لەنێوانیاندا هەیە.
٤. ژیان لای هەردوو شاعیر کایەیەکی فریودەر و ناپایەدارە و ئەوە ناهێنێت مرۆڤ بەهەشت لە پێناویدا بدۆڕێنێت.
٥. بەبۆچوونی هەردوو شاعیر (گەڕانەوە) بۆ زێدی سەرەکی، مایەی مسۆگەربوونی خۆشبەختی و بەختەوەری هەمیشەیی ئادەمیزادە.

ثەراويَزةكان

١- في الادب المقارن، د:احمدمكي،ط٢، قاهرة، دارالمعارف،١٩٩٢، ل ١١
٢- بەراوردی ئەدەبی، ئیبراهیم ئەحمەد شوان،چاپی یەکەم، هەولیر،، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەدین، (٢٠١٤)، ل١٤
٣- ئەدەبی بەراوردکاری، عەزیز گەردی،ج١، بغداد، چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد، (١٩٧٨)،ل١٥
٤- ئةدةبى بةراوردى، محمدعبدالسلام و هةذار رحيمى، ض١، هةوليَر، ضاثخانةى موكريان، ٢٠١١ل٦٥
٥- الادب المقارن، عبدالرحمن ابراهيم، ط٣، بيروت، مكتبة الشباب، ١٩٨٧، ص٤٣
٦- نقد ادبى، عبدالحسين زرين كوب، ضاث سوم، تهران. انتشارات اميركبير،(١٣٦١)، ل ١٨١
٧- ادبيات تطبيقى تعريف وزمينه پژوهش، هادى نظرى منظم, شماره ٢، تهران، دانشكده ادبيات و علوم انسانى، بهار،. (١٣٨٩), ل٢٢٢
٨- ادبيات تطبيقى تعريف وزمينه پژوهش، هادى نظرى منظم, شماره ٢، تهران، دانشكده ادبيات و علوم انسانى، بهار،. (١٣٨٩), ل٢٢١
٩- بەراوردی ئەدەبی، ئیبراهیم ئەحمەد شوان،چاپی یەکەم، هەولیر،، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەدین، (٢٠١٤)،ل٩٦

١٠- االادب المقارن اصولة وتطورة ومنهاجة، د. ظاهر احمد مكي، ط١، القاهرة، دار المعارف، ١٩٨٧، ل ١٠

١١- ئەدەبی بەراوردکاری، عەزیز گەردی،ج١، بغداد، چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد، (١٩٧٨)،ل٢٣

١٢- بين الادبين، دراسات في الادب الانكليزى والادب العربي،فاطمة موسى، ط١، القاهرة، دار المعارف، ١٩٦٥، ص٦٧

١٣- بەراوردی ئەدەبی، ئیبراهیم ئەحمەد شوان،چاپی یەکەم، هەولیر،، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەدین، (٢٠١٤)، ل٩٨

١٤- ليلى و المجنون في الادبين العربي والفارسي، د. محمد غنيمى هلال، ط١، بيروت، دارالعودة، ١٩٨٠، ل ٦٧

١٥- ادبيات تطبيقى در روسيه،، بهنام فومشى، ماره ٦٥، تهران، فرهنگستان زبان و ادب فارسى، تابستان، ش. (١٣٩٣)، ل٦٥

١٦- بەراوردی ئەدەبی، ئیبراهیم ئەحمەد شوان،چاپی یەکەم، هەولیر،، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەدین، (٢٠١٤)، ل٩٩

١٧- ئةدةبى بةراوردى، محمدعبدالسلام و هةذار رحيمى، ض١، هةولێر، ضاثخانةى موكريان، ٢٠١١ل٤٣

١٨- مفهوم وطن نزد مولانا، على امينى نجفى، مجله ويستا، شماره ٥، تهران(١٣٩٨) ل٣٤

١٩- مثنوى معنوى، مولانا جلال الدين رومى، چاپ سوم، تهران، انتشارات سايەنما،١٣٨٦،ل٣٤٢

٢٠- مثنوى معنوى، مولانا جلال الدين رومى، چاپ سوم، تهران، انتشارات سايەنما،١٣٨٦،ل٣٨

٢١- مثنوى معنوى، مولانا جلال الدين رومى، چاپ سوم، تهران، انتشارات سايەنما،١٣٨٦،ل٥

٢٢- شرح جامع مثنوى معنوى، كريم زمانى)،، چاپ اول، تهران، انتشارات اطلاعات،(١٣٩٣،ل٥١

٢٣- شرح مثنوى،على اصغر حلبى،چاپ اول، تهران، چاپخانه علمى و فرهنگى،١٣٨٥، ل٤٠

٢٤- مثنوى معنوى، مولانا جلال الدين رومى، چاپ سوم، تهران، انتشارات سايەنما،١٣٨٦،ل٥

٢٥- شكوه شمس،آنه مارى شيميل)،، چاپ پنجم، تهران، انتشارات علمى و فرهنگى، (١٣٨٦،ل٢٩٩

٢٦- دیوانی مەحوی، لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مەلا عەبدولکەریم مودەرس و محەمەدی مەلا کەریم، چاپی سێیەم، سنه، انتشارات كوردستان. ١٣٨١،ل٣٩٠

٢٧- شرح مثنوى شريف، فروزانفر)،، چاپ نخست، تهران، انتشارات علمى و فرهنگى،. (١٣٨٦،ل٩

٢٨- دیوانی مەحوی، لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مەلا عەبدولکەریم مودەرس و محەمەدی مەلا کەریم، چاپی سێیەم، سنە، انتشارات کوردستان. ١٣٨١،ل٣٩٠

٢٩- مفهوم وطن نزد مولانا، علی امینی نجفی،مجله ویستا، شماره ٥، تهران(١٣٩٨) ل٧٢٢

٣٠- دیوانی مەحوی، لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مەلا عەبدولکەریم مودەرس و محەمەدی مەلا کەریم، چاپی سێیەم، سنە، انتشارات کوردستان. ١٣٨١،ل٩٨

٣١- دیوانی مەحوی، لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مەلا عەبدولکەریم مودەرس و محەمەدی مەلا کەریم، چاپی سێیەم، سنە، انتشارات کوردستان. ١٣٨١،ل٩٩

٣٢- دیوانی مەحوی، لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مەلا عەبدولکەریم مودەرس و محەمەدی مەلا کەریم، چاپی سێیەم، سنە، انتشارات کوردستان. ١٣٨١،ل٢٧٥

سەرچاوەکان:

یەکەم: قورئانی پیرۆز.

دووەم: سەرچاوە کوردییەکان:

- بەراوردی ئەدەبی، ئیبراهیم ئەحمەد شوان،چاپی یەکەم، هەولیر،، چاپخانەی زانکۆی سەڵاحەدین، (٢٠١٤)
- ئەدەبی بەراوردکاری، عەزیز گەردی،ج١، بغداد، چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد، (١٩٧٨
- ئەدەبی بەراوردی، محمدعبدالسلام و هەژار رحیمی، ض١، هەولێر، ضاثخانەی موکریان، ٢٠١١
- دیوانی مەحوی، لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مەلا عەبدولکەریم مودەرس و محەمەدی مەلا کەریم، چاپی سێیەم، سنە، انتشارات کوردستان.١٣٨١
- مثنوی معنوی، مولانا جلال الدین رومی، چاپ سوم، تهران، انتشارات سایەنما،١٣٨٦

سەرچاوە فارسییەکان:

- ادبیات تطبیقی در روسیه،، بهنام فومشی، ماره ٦٥، تهران، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، تابستان، ش. (١٣٩٣)
- ادبیات تطبیقی تعریف وزمینه پژوهش، هادی نظری منظم, شماره ٢، تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، بهار
- شرح مثنوی،علی اصغر حلبی،چاپ اول، تهران، چاپخانه علمی و فرهنگی،١٣٨٥
- شرح جامع مثنوی معنوی، کریم زمانی)، چاپ اول، تهران، انتشارات اطلاعات، (١٣٩٣
- شکوه شمس،آنه ماری شیمیل)،، چاپ پنجم، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، (١٣٨٦
- شرح مثنوی شریف، فروزانفر),، چاپ نخست، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی،. (١٣٨٦
- مفهوم وطن نزد مولانا، علی امینی نجفی، مجله ویستا، شماره ٥، تهران(١٣٩٨)
- نقد ادبی، عبدالحسین زرین کوب، ضاث سوم، تهران. انتشارات امیرکبیر،(١٣٦١)
- سەرچاوە عه رەبییه کان
- في الادب المقارن، د:احمدمكي، ط٢، قاهرة، دارالمعارف،١٩٩٢
- الادب المقارن اصولة وتطورة ومنهاجة، د. ظاهر احمد مكي، ط١، القاهرة، دار المعارف، ١٩٨٧
- الادب المقارن،، عبدالرحمن ابراهيم، ط٣، بيروت، مكتبة الشباب، ١٩٨٧

- بين الأدبين، دراسات في الادب الانكليزى والادب العربي، فاطمة موسى، ط١، القاهرة، دار المعارف، ١٩٦٥

- ليلى والمجنون في الأدبين العربي والفارسي، د. محمد غنيمى هلال، ط١، بيروت، دارالعودة، ١٩٨٠،

1245	**دروستەی ئارگۆمێنتی پریدکاتی(بوون، هەبوون) لە زمانی کوردییدا** م. سیروان سمین احمد زانکۆی کەرکوک کۆلێژی پەروەردە بۆ زانستە مرۆڤایەتییەکان	1545-1566
1207	**ڕۆلێ ژنێ د جڤاك و ئەدەبیاتێدا ڕۆمانا رەڤین ژ خولەکێن زەر** هلبین محمد حسین وارین دلشاد صالح ثشکا زمانێ کوردی، کۆلیذا ثەروەردا بنیات، زانکۆیا دهوکێ	1567-1608
1161	**واتای چەمکی (نیشتیمان) لەدیدی (مەولانای ڕۆمی) و (مەحوی) لێکۆڵینەوەیەکی بەراوردکارییە** م. عزالدین صابر محمد زانکۆی کەرکوک /کۆلێژی پەروەردە/بەشی زمانی کوردی	1609-1632

871	**The nature of social problems in local radio - Analytical study - ALQETHARA Tikrit FM, Street Pulse Program** Researcher: Suhaib Mahidi Saleh Professor: Yassin Taha Moussa University of Tikrit College of Arts	1401-1420
	The Language Subjects	
1146	**A Critical Discourse Analysis of Empowering Women in Arabic literature (Nawal El-Saddawi's The Innocence of the Devil as a Sample)** Asst. Lect. Abeer Khalaf Hussein)Ministry of Education – Directorate of Nineveh(Asst. Prof. Dr. Wafa' Mudhafar Ali (Dept. of English/College of Arts – University of Mosul)	1423-1448
1075	**Elif Shafak's The Bastard of Istanbul: A Feminist Approach** Lec: Mahmood Rakan Ahmed University of Mosul - College of Education for Humanities - Department of English	1449-1466
1064	**Ellipsis of Subject and Predicate in English and Arabic A Contrastive Study** Lecturer: Lamees Muhiddeen Tawfeeq Department of English / College of Basic Education University of Mosul	1467-1482
1205	**L'image de la société de la pandémie dans "La Peste " de Camus** Professeur adjoint: Ahmed Abd Abbas Al-Jubouri Université de Babylone - Collège des Arts	1483-1504
1204	**ثرِؤسيَسا بةرِاوردكرن و جوداكرنا جووت ثةيظ و ناظيَن ليَكدايى ييَن طونديَن طؤظةرا بةهدينى** م. ديمن عبدالله عمر م. دلمان قطاس طاهر ثشكا زمانىَ كوردى، كؤليذا ثةروةردا بنيات، زانكؤيا دهوكىَ	1505-1544

The Educational and social Sciences Subjects

1186	**Environment Analysis in Curriculum Design** Instructor. Afrah Adil Mahmood English Department/ College of Education/ Samarra University	1219-1236
852	**Academic achievement and its relationship to university integration Among students of the College of Education at the University of Kirkuk** Researcher: Aryan Abdullah Mohammed University of Kirkuk / College of Education for Human Sciences / Department of Educational and Psychological Sciences	1237-1266
849	**Academic delay and its relationship to the cognitive beliefs of university students** Assistant Professor Dr. Wafa Kanaan Khader Tikrit University/College of Education for Human Sciences	1267-1292
1173	**Cognitive balance and its relationship to personal intelligence among Tikrit University students** NS. Dr. Resalla Abdullah Khalaf's Samarra University _ College of Education	1293-1318
1162	**Vital kinetic variables and their impact on increasing the range of motion for shoulder joint patients** Assistant teacher Alaa Abdullah Mohsen	1319-1342
1140	**The impact of democratic socialism on the ideology of the Patriotic Union of Kurdistan (Third Conference as Examples)** Dr. Amir Khodakaram Muhammad Ali University of Sulaymaniyah - College of Humanities - Department of Sociology	1343-1372
1308	**The impact of the Corona pandemic on transport contracts** Khaldoon Mohammed Jero Mohammed Al-hamdany Al Salam University College	1373-1400

1181	**The structure of time and space in Islamic ceramics** Dr. Waad Muhammad Hassoni Al-Obaidi General Directorate of Education in Babylon / Department of Education of the Hashemite	979-1012
1145	**Hellenistic Dolls from the Iraqi Museum Art Study** Lect. Muhammad Yousif Muhammad Al-Jubouri University of Samarra College of Arts	1013-1038
937	**Qatar's policy toward the Islamic Resistance Movement, Hamas, 2006-2007 A study of events and situations** Faisal Ibrahim Muhammad Ali Hajj Abbas General Directorate of Education in Nineveh	1039-1068
1164	**The nature of the course of relations between Egypt and Iran in the shadow of the Egyptian revolutionary movement 2011-2013 (A Historical study**) Asst. Prof. Dr. Mohmad Salem Ahmed Al kawaz College of Basic Education / University of Mosul	1069-1108
1209	**Hungarian manpower in Turkey between 1923-1938 A.D** Assist. Prof. Dr. Ahmed Mahmood Alaw Al-Samarraie Researcher: Haifa Farouk Karim Al-Bayati University Of Samarra / College of Education	1109-1124
1263	**Efficiency of health services in Mahmoudiya city in 2016** Assistant Professor Dr. Fouad Jiyad Matar Al-Janabi Assistant Professor Dr. Suhaila Negm Abd Al- Ibrahimi College of Arts / University of Baghdad	1125-1144
1304	**Selected Models of Hanging Mosques** Dr. Ghassan Ali Mustafa Samarra University - Faculty of Arts - Department of Archeology	1145-1180
1273	**Historically, the Jews of Iraq** Researcher: Sadiq Mohi Alwan Iraqi Ministry of Education - Salah al-Din Education Directorate	1181-1216

1016	**Spatial variation of water filling factor in Baghdad governorate for the year 2019** A.P.Dr. May thamer rajab Dr. Thekra Adel Mahmood Diyala University / College of Education for Human Sciences / Geography Department	791-810
1018	**Geographical analysis of the frequency, severity and sustainability of droughts in Iraq** Assistant teacher. Sarah Ahmed Khalaf Assistant teacher. Ammar Abdullah Assistant teacher. Raad sahei Ministry of Education	811-834
1248	**Spatial analysis of the production and transportation of bottled drinking water in the city of Samarra for the year 2020** Teacher (Lect.) Omar Mohamed Saleh Ahmed Samarra University / College of Education / Department of Geography	835-856
1220	**Anglo-Burmese Wars 1824-1885** Dr. Bakr Abdul Majeed Muhammad University of Samarra- college of Literature	857-898
1215	**The Kuwaiti constitution and its obstacles 1962-1999 , a historical study** Dr. Hussein Abdul Hussein Abbas Al-Zuhairi Imam Al-Kadhim A.S. University College of Sciences / Dhi Qar Departments	899-924
1070	**The Scientific Journeys from Andalus to Iraq and Egypt through the book of Jathwa al-Muqtabas by Al-Hameedi (D.488 AH./1095 AD.)** Instructor / Muhanad Radhi hasan Al-khuzaie Imam al-Kadhum College	925-948
1175	**French Ambassador Ernest Constans and its political and economic role in the Ottoman Empire 1898-1909** Dr. Emad Hamad Saleh Abdul Halim Jubouri Teacher: Kirkuk Education Directorate	949-978

1233	**fatwa in the hadith of the Prophet: "Whoever greeted me, may Allah restore my soul" For Sheikh Mohammed bin Hassan bin Ahmed Al-Kawakibi (T.: 1096 AH) - study and investigation** Dr. Yahya Abdul Salam Yahya al-Mashhadani Teaching at the General Directorate of Education in Anbar Governorate	627-650
1137	**The Quranic Reading of Lady Hafsa Explanatory Study** Basma Muhammed Abbas Department of Religious Education and Islamic Studies	651-676
673	**General formulas and their specification in verses and hadiths of worship - selected models** Researcher: Jaffar taleb hussain Imam Al-Kadhim College of Islamic Sciences University	677-698
1177	**The treatment of Prophet Mohammed peace be upon him to AlNadheer Clan and the responses against the Instigations** Dr. Maha Salih Mutar AlNu'aimi Mosul University/ College of Islamic Sciences Department of Islamic Ideology and Thought	699-718
	The History and Geography Subjects	
1182	**The effect of change indicators in the amounts of rainfall on the water supply of Lake Hamrin in Diyala Governorate - Iraq- for the period 1990-2019** Assistant Professor Dr. Azhar Salman Hadi Assistant Professor Dr.Rashid Saadoun Mohammed Diyala University, College of Education for Human Sciences, Geography Department	721-736
1032	**The Chinese strategy in the African continent interests and implications** Associate Professor: Ibrahim Abdelatif Abdelmutalab Khojali University of Kassala / Faculty of Education	737-762
1262	**Red Sea and Two Seas Channel Study in Changes and Updates** Dr. Hind Fakhri Saeed Iraq / University of Mosul / College of Basic Education	763-790

Al Sharia Subjects

1238	**Rulings on praying in an orbiting spacecraft** Assistant Professor Dr. Jonaid shreef abed AL-Samarrai University of Samarra / College of Islamic Sciences/ Sharia Department Bilal Muhammad Abbas AL-Issawi University of Samarra / College of Islamic Sciences / Dawah and Thought	459-496
663	**Tafseerl bin Abd al-Hadi Almaqdesi of Alsarm Almanki fe Alred a'la alsabki's book** Researcher: Bushra Majeed Hasan Aliraqia University/ College of Media	497-516
1251	**The online betray, its impacts and reasons** Assistant Professor Dr. Hatem Hazal Abdel Hamid Teacher: Sahera Hazal Abdel Hamid	517-538
450	**The Eloquent Saying in Determining The Slaughtered Sacriflce by AlHaflz Jalal AlDin AlSuyuti, Study and Analysis nvestigation by [T911]** lecturer. Jamila Rokan Rasheed College of lslamic Sciences \ University of Diyala	539-560
927	**A note by the scholar Abd al-Rahman Ibn al-Mulla Muhammad Ibn al-Mulla Taher "Al-Banjwini" (d.: 1319 AH) on the jame aljawamie and his explanation of the mahly, write: (Inference) - Study and realization** Dr. Omed Muhammad Najma Muhammad College of Islamic Sciences at the University of Sulaymaniyah - Department of Religious Education	561-610
1155	**Ruling on suspending (zihaar) on a condition** **Study of comparative jurisprudence** Rana Younis Ahmed Al-Samarrai Samarra University - College of Education Hashem Fares Abdoun Al-Jubouri Tikrit University - College of Education for Human Sciences	611-626

878	**Physical phonology in the Arab heritage Fundamental Study** Prof. Dr. Eyad Salem Saleh University of Samarra / College of Education Lect. Dr. Qutayba Yusef Hamid University of Samarra / College of Arts	323-340
1112	**The purpose of clarifying the consequence in the Qur'anic expression / rhetorical study in the two styles of prohibition and interrogation** Dr. Ammar Ghanem Muhammad Al-Mawla Teaching and educational supervisor in the Department of Religious Education and Islamic Studies / Nineveh / Sunni Endowment Diwan	341-368
1339	**Missing dictionaries from pre-Islamic poetry** **The poetry of Hashem bin Harmala Al Dhubyani as an example** Dr. Yaser Al Darwish Co-professor / Faculty of Humanities / King Khalid University	369-384
1244	**Sibawayh's method in his book al-kitaab in the light of modern linguistic methods** Prof. Dr. Abdelhamid Nouri Abdelwahed The College of Arabic Language/ Umm Al-Qura University/ Makkah Al-Mukarramah	385-405
1302	**The language of the self -writing and the language of the others thinking** Assistant Professor Dr. Khalida Hatim Alawan Iraqi Ministry of Education /Institution of Fine Arts	405-434
1243	**Phenomena Of The Impact Of Diglossia On The Standard Linguistic Performance Of Arabic Language Learners At The University Of Telafar** Asst.Lecturer. Hasena Mohammed Tahir University of Telafar/ College of Basic Education/ Department of Arabic. Prof. Dr. Ameen Luqman AlHabaar. University of Mosul/ College of Basic Education/ Department of Arabic.	435-456

1169	**The Qur'anic grammar according to Ibn Hisham Al-Ansari in the light of observing the meaning** Associate Professor Dr. Shaima Rashid Muhammad Zangana Raparin University/ College of Education/ Department of Arabic Language Researcher: Azad and Sue Sheikha Directorate of Education / Sulaymaniyah - Rania	143-172
626	**Chronicling the Arabic Literature in Accordance with Culture Theory** Dr. Issa Said Issa Al Hoqani Arabic Language- University of Nizwa- Sultanate of Oman	173-204
619	**The manifestations of pilgrims in Surat Al-Qasas** Assistant Professor Dr. Murtada Abdulnabi Al-Shawi Researcher: Iman Abdul Jasim Al-Qurna College of Education / Basra University	205-240
1097	**Forming the painting poetically in selected models of the prose poem in Iraq after 2003 AD** Assistant Professor Dr. Ahmed Azzawi Mohamed Researcher: Zina Walid Khaled Samarra University / College of Education	241-258
1256	**Employing a phenomenon (the load on meaning), Asystematic attempt of visualize the meaning behind the apparent utterance** Assistant Prof Dr. Qasim Muhammad Aswad Diyala University - College of Basic Education	259-276
1078	**Dalia Al-Mutanabi in the satire of Camphor Al-Akhshid A stylistic approach** Dr. Salih Mala Aziz Department of Arabic - College of Education / Salahaddin University-Erbil	277-304
1231	**Poetry Heroism for the purpose of pride with the poets of Association** Assistant lecturer. Wael Turki Madhi Jassim Al-Gharari Prof. Dr. Shakir Mahmoud Abd Al-Saadi Al-Iraqiea University - College of Arts	305-322

Code No.	Contents	the page
	The Arabic Language Subjects	
1103	**Ibn Malik's responses to the sculptor in his book Evidence of Clarification and Correction of the Problems of the aljameh al-saheeh** Dr. Mazin Dham Salim Ahmad Imam A'Adham University College / Department of Arabic Language	3-22
959	**Rotation beween tlie The rotation oral and book forming in suad al-sabah's potry** Prof. Dr. Hamad mahmod aldokhi The faculty arts-tikrit university Assistant teacher. Saad Rifaat Sarhat Directorate Education of Salah Al-din	23-42
1320	**The innovative analogy in the hadith of the Messenger between description and achievement** Assistant Professor Dr. Azad Hassan Haider Mosul University / College of Education for Human Sciences Department of Arabic Language	43-66
766	**Morphological connotations in the potty Abilbaqaa' Alrandi** Dr. Rana Talal Sulaiman Department of Arabic Language / College of Education for pure science / University of Mosul	67-96
1246	**Ethical Values (positive and negative) in the poetry of the beginning of Islam** Asst. lect. Salah Najmuddin Amin Kirkuk University / College of Arts / Arabic Department	97-120
1373	**The semantic level in Sibawayh's book** Dr. Mai Fadel Jassem Al-Jubouri College of Arabic Language - Umm Al-Qura University - Makkah Al-Mukarramah	121-142

In the name of Allah the Most Merciful and Compassionate

Issue address

Praise be to Allah, who has honored us with Quran, a book that He sent down And we are honored by the best of the Prophet sent by him, may prayers and peace be upon our master Muhammad and all his family and companions.

The Sur Man Ra’a Journal for Humanities is proceeding on the path it has chosen in terms of the sober methodology that it has adopted in publishing research in various human disciplines.

This is what made it the destination of many researchers and publishers who are keen to conduct research that considers the readers and their science.

Despite following strict professional and scientific controls, the research received by it is constantly increasing

The journal’s staff pledges to professors and students of knowledge to develop and raise publishing standards in every direction.

God grants success

Asst. Prof. Dr. Qais Allawi Al-Samarrai

Managing Editor

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 – 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

To subscribe to the journal

For governmental institutions, universities, and research centers, they should pay a subscription fee of (25,000) Iraqi dinars in Iraq for each number. They should contact the journal's secretariat at the address listed below for the purpose of subscription or exchange.

Contact us

Dr. Qais Allawi Khalaf
Managing Editor of Surra Man Ra'a
Republic of Iraq / Samarra
P.O / 165

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

- ❖ Correspondence is handled to (the editor) or the editing manger.
- ❖ If the research contains Quranic verses, the type of verses is according to the program of Almadina's Qur'an, otherwise the research is not published

Republic of Iraq - Samarra - College of Education - PO Box 165
Managing Editor: Dr. Qais Allawi Khalaf

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

Formatting Guidelines

The research submitted must conform to the following requirements that will facilitate preparation of the reseacher for publication

- ❖ The research should be printed by using (Word Office Program) on A4 size paper on one side.
- ❖ The number of pages should not exceed (20) pages, including: data, maps and illustrations. If the research exceeds this, the researcher ought to pay (2000) Iraqi dinars for each additional page, provided that the original copies of the figures and maps are presented on paper (Trieste), and by Microsoft Word.
- ❖ After taking experts' notes, a CD is attached to the revised paper.
- ❖ Printing should be in letter (Simplified Arabic) and in size (14) for Arabic ones, and (New Roman) typeface for English ones.
- ❖ Margins are written at the end of the search with the same text of the font and with a size of (12), provided that the source information is mentioned in full when it is first received, to dispense with writing the list of sources.
- ❖ The research is divided into an introduction and the appropriate titles denote it, to dispense with the list of contents.
- ❖ The journal is not obligated to return the research to its owner if it objects to the publication of experts, and an apology is sufficient.
- ❖ Scientific The method of scientific research and documentation is a feature of the journal.

- Abstract should be on a separate page in Arabic and English. It should be informative and completely self-explanatory, briefly present the topic, state the scope of the experiments, indicate significant data, and point out major findings and conclusions. The Abstract should not be more than one page in length.
- The scientific method of scientific research is used to write the margins of the research and its references, and the researcher adopts the method of research in his specialty, and the books used in the research are mentioned as follows according to the type of the subject area: for Arabic ones it be as following: book name, author name, version number, place of publication, publishing point, year of publication, and part (if any), And page. As for the periodicals, they are written as follows: the journal's name, number, publication date, publication point and page. For English ones, it should be according to APA formatting.
- Publication acceptance is not obligated for the journal to publish scientific research by numbers except for what suits its international reputation.

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 –1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

Publishing instructions in the journal of

Surra Man Ra'a

The scientific journal (Surra man Ra'a) welcomes the contribution of researchers inside and outside the country . It takes them with confident steps towards a bright future in the aspects of life, and here are some of the requirements for publishing:

Technical and Organizational Requirements:

- The journal is specialized in subject area of Arts and humanities. Editorial staff sends scientific researches to experts in the relevant fields for reviewing, those experts who have proven scientific adequacy in their specific specialty.
- The journal rejects publishing research that does not meet with the known method of scientific research.
- The researcher is obliged to take the recommendations and emendations received from his research through what is determined by the evaluation experts.
- The research must not be submitted to another journal before, and it shouldn't bet published before, and the researcher must undertake in writing covenant to do so.
- The researcher must present the following in the submitted research:
- On the first page, it should include: (Research title, The eact specialization of the research, researcher's name, scientific title, place of work, email, phone number, and keywords in Arabic and English), and in case more than one researcher mentioned their names and addresses to facilitate the process of contacting them.

Editorial Board :

Prof. Dr. Shefaa Thiab Obaid \ College of Education – University of Samarra \ Iraq
Prof. Dr. Sajed Mekhlef Hasan \ College of Arts – University of Samarra \ Iraq
Prof. Dr. Omar Muhammad Ali \ College of Arts – Helwan University \ Egypt
Prof. Dr. Muhammad Salih Khalil \ College of Physical Education and Sports Sciences – University of Samarra \ Iraq
Prof. Dr. Kamal bin Sahrawi \ College of Humanities and Social Sciences – University IBN Khaldoun\Algeria
Prof. Dr. Ismail Youssef Ismail \ College of Arts - Menoufia University \ Egypt
prof. Yaser Mohammad Salih \ College of Education – University of Samarra \ Iraq
Asst. Prof. Dr. Saieed bin Muhammed AL Qurani \ College of Arabic Language - Umm Al Qura University \ Kingdom of Saudi Arabia
Prof. Dr. Sabah Hammod Gaffar \ College of Education – University of Samarra \ Iraq
Asst. Prof. Dr. Laila Khalaf Al Sabban \ College of Arts – Kuwait University \ Kuwait
Asst. Prof. Dr. Jinan Ahmed Abdulaziz\ College of Education – University of Samarra \ Iraq

Surra Man Ra'a

Scientific Refereed Journal

Issued by
College of Education
University of Samarra

Vol. 18./No. 71. 17th Year. March / 2022A.D/ 1443AH

International code: ISSN 1813 – 1735

Deposit number in Iraqi national library and archives Baghdad, 2341 year 2019

Editorial Board

Editor in Chief : Prof. Dr. Ihssan Taha Yassin (Quran Sciences dept.)

Editing Manager :

Asst. Prof. Dr. Qais Allawi Khalaf (Arabic dept.)

Arabic Language Proofreader :

Asst. Prof. Dr.Raad Sarhan Ibrahim (Arabic dept.)

English Language Proofreader :

Asst. Prof. Dr.Saif Habeeb Hasan (English dept.)

Administrative and Technical Affairs Manager:

Mr. Ali Abdulkhaleq Abdullah (College of Education)

Economy affairs: Mr. Hassan Ali Hussin

Printing Layout: Asst. lect. Farooq Shakir Mahmood

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

Republic of Iraq
Ministry of Higher Education
and scientific research
University of Samarra
College of education

SURRA MAN RA'A

Scientific Refereed Journal

Issued by
college of Education
University of Samarra

Vol. 18./No. 71. 17th Year.
March / 2022 A.D/ 1443 AH

Deposit number in Iraqi national library and archives
Baghdad, 2341 - year 2019
ISSN 1813 – 1735